

શ્રી પ્રગાટ પુરુષોત્તમ (સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય) - બાદરણા-બાકરોલ સંસ્થાન
સમર્પણ શ્રી પ્રગાટ પુરુષોત્તમ સત્સંગ મંડળનું ત્રિમાસિક મુખ્યપત્ર તથા
શ્રી ડાહ્યાભાઈ મહારાજ મંદિર ટ્રસ્ટ, શ્રી બ્રહ્મવિદ્યા પીઠ- બાકરોલ દ્વારા પ્રકાશિત

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ

પ્રગાટ ઉપાસના

વર્ષ : ૨, અંક : ૧, નવેમ્બર, ડિસેમ્બર - ૨૦૧૨, જાન્યુઆરી - ૨૦૧૩

અક્ષરાતીત શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન - શ્રી બાદરણા ધાર્મ

શ્રી બાકરોલ ધામમાં આયોજિત ભવ્ય દિંડોળા ઉત્સવ તા. ૨૦-૦૭-૨૦૧૨ થી તા.૦૩-૦૮-૨૦૧૨

॥ પ્રગટ શ્રી ડાદ્યાભાઈ મહારાજ ॥

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ

પ્રગટ ઉપાસના

વર્ષ : ૦૨, અંક : ૦૧

નવેમ્બર, ડિસેમ્બર-૨૦૧૨, જાન્યુઆરી-૨૦૧૩

સંપત : ૨૦૯૮ - ૨૦૯૯

તંત્રી : શ્રી ડાદ્યાભાઈ મહારાજ મંદિર ટ્રસ્ટ

લવાજમ :

વાર્ષિક : ૧૦૦/-
છૂટક અંક : ૨૫/-

મુખ્ય પત્ર વ્યવહાર માટે સંપર્ક :

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ મંદિર

શ્રી પુરુષોત્તમ નિવાસ (ટાપર)

મુ.પો. બાકરોલ, તા.જી. આણંદ.

પિન : ૩૮૮ ૩૧૫

ફોન : (૦૨૬૯૨) ૨૩૮૧૭૩

મોબાઇલ : ૯૪૨૭૦ ૬૩૨૭૧

email : pragatpurushottambakrol@yahoo.co.in

વૃત્તિ રાખતાં દીનિક્યો ચંતા કરતાને કુદ્દ ઘરું હોય તે પરમાં લગતો પુરુષપથતા કરવો.

॥ શ્રી પુરુષોત્તમ વિજ્ઞાનામૃત ॥

પ્રગટ જ્ઞાન

જે પુરુષોત્તમ કહેવાય તેની જોડમાં બીજો આવે જ નાહિ. માટે આજુ શું કહેવાનું, પુરુષોત્તમમાંથી સર્વે અવતાર થાય છે ને પાછા તેમાં લીન થઈ જાય છે,

એક પુરુષોત્તમ જ રહે છે. એક પુરુષોત્તમ જ અનાદિ છે. માટે એક પુરુષોત્તમ પુરુષોત્તમ કરવું, તો તમારા બધા મનોરથો પૂરા થશે. ને વધારે સંભારો એટલે અખંડ પુરુષોત્તમ પુરુષોત્તમ કરો, તો બધા મનોરથ પૂરા થાય.

એક પણ ખાલી ના જાય.

એવું કરવાનો મારે માથે હક્ક છે.

- શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન

પ્રગટ કીર્તન

પાઠ માનું હું એટલો ઓછો
જ્ઞાન આપીને ગુણવાન કર્યા રે પ્રબુજી,
અંધારે અજવાળા કર્યા રે પ્રબુજી,
પાઠ માનું હું એટલો ઓછો...
કંઈક જન્મોમાં દેહ જ ધરિયા,
મુક્તિનો મારગ આજ મળ્યો રે પ્રબુજી... પાઠ
કૃપા કરીને પ્રબુ રૂપ ઓળખાવ્યું,
પરબ્રહ્મની સમજ આપી રે પ્રબુજી... પાઠ
મંગલાટાણે હું તો મંદિરે પહોંચી
નાખણીખ દર્શન કર્યા રે પ્રબુજી... પાઠ
શાણગારમાં પ્રબુ સોને સજાયાં
ઝળહળ ભૂતી સોહે રે પ્રબુજી... પાઠ
રાજભોગમાં પ્રબુ પાટે બિરાજ્યા,
પંચવિદ્ય પકવાનન જમ્યા રે પ્રબુજી... પાઠ
વ્યવહારી કામ મેં તો વ્યવહારે કરિયું
આપને સાક્ષીમાં રાખી રે પ્રબુજી... પાઠ
નાલર ટાણે પ્રબુ મંદિરે પહોંચી
આરતીમાં આરત દરશનની પ્રબુજી... પાઠ
વાળુની વેળા પ્રબુ વ્હેલેરા પદ્ધાર્ય
સામસામી કોળિયા બર્યા રે પ્રબુજી... પાઠ
શયનમાં પ્રબુ દરશન હેંજો
કાલે વ્હેલા ઊઠાડો પ્રબુજી... પાઠ

(અનુષ્ટાપ)

અક્ષરાત્મા પરીક્ષણ, પુરણ પુરુષોત્તમ
વિનવું હાથ જોડીને, સહાય કરજો સદા.

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશનું લવાજીમ ભરવાનાં ડેકાણાં

- (૧) ભાદરણ - શ્રી પુરુષોત્તમ નારાયણ મંદિર, ડે. લદ્ધમીકૃદ્ધ, મું.પો. ભાદરણ, તા.જી. આણંદ,
પિન : ૩૮૮ ૫૩૦, ફોન : (૦૨૬૯૬) ૨૮૮૩૧૩
- (૨) બાકરોલ - શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ મંદિર, “બ્રહ્મવિદ્યા પીઠ”, શ્રી પુરુષોત્તમ નિવાસ, (ટાવર),
મું.પો. બાકરોલ, તા.જી. આણંદ, પિન : ૩૮૮ ૩૧૫,
ફોન : (૦૨૬૯૨) ૨૩૮૧૭૩, મોબાઇલ : ૯૪૨૭૦ ૬૩૨૭૧
- (૩) અમદાવાદ - શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ મંદિર, “અક્ષર ભુવન”, છોટાલાલની ધર્મશાળા સામે, શાહપુર
દરવાજા બહાર, અમદાવાદ. પિન : ૩૮૦ ૦૦૪, ફોન : (૦૭૯) ૨૫૬૦૦૩૦૭

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ ત્રિમાસિકના લેખકોને સૂચના :

૧. ભાદરણ - બાકરોલ સંસ્થાની ભક્તિ વધારતા તેમજ સંપ્રદાયમાં ઉપાસના દઢ કરતા તથા જીવનલક્ષી
લેખો સ્વીકારવામાં આવશે.
૨. કોઈપણ જાતના વ્યક્તિગત આક્ષેપો - નિંદા કે ટીકાવાળા કે કોઈપણ ધર્મ બાબત ટીકા કરતા લેખો
લેવામાં આવશે નહિ.
૩. ત્રિમાસિકમાં મોકલવા માટેના લેખો સ્વચ્છ અને કાગળની એક બાજુએ શાહીથી શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ
મંદિર - બાકરોલ ખાતે જ લખી મોકલવા અથવા email કરવા.
૪. લેખો સુધારવા, વધારવાનો હક્ક તંત્રી મંડળને રહેશે. પ્રકાશિત નહિ થયેલા લેખો પાછા મોકલવામાં
આવશે નહિ.

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ વાંચકોને અનુરોધ

૧. દર ત્રીજે મહિને ત્રીજી તારીખે અંક પ્રસિદ્ધ થશે.
૨. અંક ન મળે તો મુખ્ય પત્ર વ્યવહાર માટેનાં સરનામે પત્ર લખવો.
૩. નવેમ્બર થી ઓક્ટોબર સુધીનું લવાજીમ વર્ષ ગણાય છે.
૪. ગમે તે મહિનાથી લવાજીમ સ્વીકારાય છે, પરંતુ અંકો નવેમ્બર થી ઓક્ટોબર સુધીના લેવાના રહેશે.
૫. અંકો મોકલવાની જે વ્યવસ્થા સંસ્થા કરે તે માન્ય રાખવાની રહેશે.

આ ત્રિમાસિકનો ડેવણ નિર્મણ હેતુ શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાય) - ભાદરણ -
બાકરોલ સંસ્થાના સિદ્ધાંત, જ્ઞાન તથા વિશેષ અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રી ડાલ્ખાભાઈ મહારાજ, ભાદરણ
સંસ્થાના આધ સ્થાપક શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન તથા શ્રી નારાયણ મુનિ ભગવાનનું પ્રગટનું જ્ઞાન પ્રસારવાનો
તેમજ હરિભક્તને ઉપાસના મક્કબ રહે અને તેઓશ્રીની જ ભક્તિમાં દિન-પ્રતિદિન આગળ વધાય અને પ્રગટ
પ્રભુશ્રીના જ્ઞાનનો શ્રવણ, મનન, નિર્દિષ્ટ્યાસ કરીને આખે તેમનો સાક્ષાત્કાર થાય તે જ છે. સધણાં દાનોમાં
વિદ્યાદાન અને વિદ્યાદાનોમાં બ્રહ્મવિદ્યા દાન શ્રેષ્ઠ છે. તો સદર હેઠે નિયમિત પ્રકાશિત થનાર ત્રિમાસિકમાં
આપનો વિચાર, અભિપ્રાય, પ્રેરણા, પરચા, સૂચના, જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને અનુભવનું જ્ઞાન જે કંઈ બને તે જરૂર
મોકલી આપવા હૃપા કરશો. વળી, આપના છારે સારા ભાડા પ્રસંગે ત્રિમાસિકને જરૂર યાદ કરશો.
એ જ વિનંતી છે.

તંત્રી મંડળ
શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ

૨

અંતર્વૃત્તિ શખતાં, કુખ થતું હોય તો પણ, વૃત્તિ શખે તો ભગવાન રાજુ થાય.

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	લેખની વિગત	લેખક/સંકલનકર્તાનું નામ	પાન નંબર
૧.	શ્રી પુરુષોત્તમ લીલા સાગર તરંગ : ૭-૮ નું વિશ્લેષણ	શ્રી રમેશભાઈ શંકરભાઈ પટેલ	4-6
૨.	શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય) ભાદરણા, બાકરોલ સંસ્થાની સર્વોપર્ણી વિશેષતાઓ, લેખાંક-૨	શ્રી અંબુભાઈ કાગુભાઈ રાઠવા	7-9
૩.	સત્તસંગનું મહાત્મ્ય લેખાંક-૨	શ્રી પ્રવિણભાઈ ચંદુભાઈ રાઠવા	9-16
૪.	કેવું જીવન જીવવાથી જીવનમુક્તિનો અનુભવ થાય છે ? લેખાંક-૨	શ્રી મનહરભાઈ ચંદુભાઈ રાઠવા	17-18
૫.	શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાનનો એક હેતુ-શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ પાળવો અને પ્રવતાવવો અંતર્ગત “ધર્મ” લેખાંક-૩	શ્રી નવિનભાઈ કનુભાઈ રાઠવા	19-23
૬.	શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનનો કરેલ જ્ઞાનોપદેશ લેખાંક-૨	શ્રી બલ્લુભાઈ મગનભાઈ પટેલ	23-27
૭.	કુસંગરૂપી પાણીની રેલ	શ્રી નિરવ સુનિલભાઈ પટેલ	28-29
૮.	અગતરાઈના પર્વતભાઈની મૂઢપણાની સમજણ વિષે “કાવ્ય કથન”	શ્રીમતી સુધાબેન રજનીકાન્ત મહેતા	30
૯.	લોભનું પાત્ર	શ્રી ભગવાનભાઈ છગનલાલ પ્રજાપતિ	31-32
૧૦.	સત્તસંગ સમાચાર		32

હાર્ડિક આભંત્રણા.... શ્રી ભાદરણ ધામમાં આયોજીત

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન જન્મ સાર્ધ શતાબ્દી મહોત્સવમાં અવશ્ય હાજરી આપશોઇ.

તા. ૧૧/૧૨-૦૧-૨૦૧૩ (બે દિવસ)

શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ ત્રિ-માસીકના ગ્રાહક બનો અને બનાવો.
નવા વર્ષથી લવાજમ રૂ. ૧૦૦ ભરી દિવ્ય આધ્યાત્મિક લેખોના સહભાગી બનશો.

શ્રી પુરુષોત્તમ લીલા સાગર - તરંગ : ૭-૮ નું વિશ્લેષણ

લેખક - શ્રી સમેશબાઈ શંકરલાઈ પટેલ, (અમદાવાદ)

તરંગ-૭

શ્રી પુરુષોત્તમ લીલાસાગરમાં શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાને કરેલ લીલાચરિત્ર તથા જ્ઞાનની વાર્તા આ તરંગમાં જણાવતાં અતિશય આનંદ અનુભવું છું. અગાઉ થયેલ ભગવાનના અવતાર રામ ભગવાન, શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન વિગેરેની લીલાઓના ગુણગાન ગીતા-ભાગવત-રામાચણ વિગેરેમાં ગાવામાં આવેલ છે. તથા થઈ ગયેલ ભગવાનના અવતારોની સ્મૃતિ રૂપે રામલીલા તથા શ્રી કૃષ્ણલીલા વેશભૂષા ઢ્ણારા લોકોને ભજવીને આનંદ પમાડે છે. તેમ શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનની લીલા પણ આપણાને સ્મૃતિરૂપે વર્ણન કરતાં આનંદ થાય છે.

બૂજુંગી

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન દર ભાસે ભાદરણામાં સમૈયો કરી ભક્તોને બોલાવતા હતા. તે મુજબ ભગવાને કરેલી વાતો મુખોનુભ દીહિલી તથા સાંભળેલી જેનું વર્ણન એકચિતે સાંભળશો તો અંતકાને ઘણો જ ફાયદો થશે. આ પંક્તિમાં મહારાજશ્રીએ આપણાને લીલા એક ચિત્તથી સાંભળવાની કહ્યું છે. કેમ કે, ચિત્ત રાખ્યા વિના લીલા સાંભળી હશે તો તે ચાદ રહે નહીં. માટે એક ચિત્તે લીલા સાંભળશો. તો જ તમને લાભકારી થશે.

ઓપાઈ

દર મહિને ભગવાનશ્રી ભાદરણામાં સમૈયો રાખતા હતા. અને ભાવિક ભક્તો હરખથી સમૈયામાં જાય. અને ભજન કરે તથા મહારાજશ્રીના મૂર્તિના દર્શન કરી અતિશય આનંદ પામે. અગિયારસ, બારસ અને તેરશ તમામ હરિભક્તો મહારાજશ્રી પાસે અક્ષરધામનું સુખ ભોગ્યે. અને ઘરનું તમામ દુઃખ હોય તે ભુલી જતા. તેનો પડધો આખો ભાસ રહે. તેમ (શ્રી ગોવિંદભાઈ માસ્તર) કહે છે કે તેની મેં બરાબર તપાસ-અભ્યાસ કરેલ છે. અને મને પણ અનુભવ થયેલ છે. આમ સમૈયાના સુખથી

હરિભક્તો એટલા નિર્ભય થઈ ગયા કે તેઓને જગતનો બીલકુલ ડર રહ્યો નથી. ભગતની વ્યાખ્યામાં પણ એજ આવે છે કે, જેટલું જગત ભુલાય તેટલો જ ભગત કહેવાય. તેને જ જગતની બીક રહેતી નથી.

આમ કરતાં આગળ કારતક ભાસનો સમૈયો આવ્યો ભક્તોમાં ભાદરણ સમૈયામાં સૌ પ્રથમ વાર આણંદનો એક ભક્ત કેશવલાલ ભગવાનનું ધામ જોવા માટે આવ્યો હતો. મહારાજશ્રીના દર્શન કરવાની સાથે જ તેને સમાધી થઈ ગઈ. તેઓ કુદે, નાચે અને નાસા-નાસ કરે. સૌ હરિભક્તો આ દર્શય જોઈને હસે. આ સમૈયો પુરો કરી કેશવલાલ વડતાલ ગયો. ને બાવાના મઠમાં રહ્યો. પછી પોતાને ઘેર ગયો. ફરી માગસર ભાસના સમૈયામાં ભાદરણ આવ્યો. તેનું શરીર એટલું ભારે હતું કે, જાણે કોઈ મોટો પહેલવાન ના હોય! તેની સાથે બીજા બાર હરિભક્તો આવેલા હતા. તે બધાનો આ આગેવાન હતો. સમૈયો પત્યા બાદ બોરસદમાં ગિરધરલાલ ભગતને ત્યાં ત્રણ દિવસ સમાધીમાં રહ્યો. ત્યાંથી બાજુના ગામ ગાનામાં ગયો. ત્યાંથી પોતાના ઘેર આણંદ ગયો. ત્યાર બાદ વડતાલ મંદિરના કેશવપ્રસાદ પુરાણી સાથે ચરોતરના વિવિધ ગામો તારાપુર, પલાણા, નડીયાદ, વીણા, ખાત્રજને વસો વગેરે સ્થળોએ સત્સંગ માટે ફર્યા.

દોઢા

વૈશાખ ભાસમાં વસો ગામમાં ચતુરભાઈ ભગતે મહારાજશ્રીને તેડાવ્યા. મહારાજશ્રી સમૈયો કરીને સાથે હરિભક્તોને લઈને ચતુરભાઈને ઘરે વસો પદ્ધાર્યા. ચતુરભાઈને ત્યાં વિવાહનો પ્રસંગ હતો તેથી મહારાજશ્રીને તેડાવ્યા હતા. મહારાજશ્રીને ભક્તો સાથે ત્રણ દિવસ સુધી વસોમાં રાખ્યા. મહારાજશ્રી પછી ત્યાંથી પીજ પદ્ધાર્યા. ત્યાંથી માતર, ખાત્રજ, મહેમદાવાદ વગેરે ગામમાં હરિભક્તોને ત્યાં વિચરણ

પદ્ધરામણીઓ કરી પોતાને ધામ ભાદરણ પદ્ધાર્યા. એક સમયે નડિયાદના બે હરિભક્ત બહેનો ઘરેથી કછ્યા વિના છાના માના ભાદરણ મહારાજશ્રી પાસે સમૈયામાં આવ્યા. અને ભજન સલ્સંગ કર્યો. પછી મહારાજશ્રીએ કછ્યું જે, બધા હવે ઘરે જાઓ. ત્યારે બન્ને નડિયાદની બહેનોએ કછ્યું, અમે ઘેર કદ્ય રીતે જઈએ? સગા સાથે વેર બાંધી આવ્યા છે. અમે જઈએ તો અમને જીવથી મારી નાખે. આ સાંભળી મહારાજશ્રીએ કછ્યું, હું તમારી સાથે આવું છું. તેથી બીજા ત્રીસ ભક્તો સાથે મહારાજશ્રી બહેનો સાથે નડિયાદ આવ્યા. સૌ પ્રથમ ભક્તો કડિયા કાળીદાસને ઘેર પદ્ધાર્યા. ત્યાંથી ભજન ગાતાં ગાતાં ભાગોને ધર્મશાળામાં પદ્ધાર્યા. ત્યાં ટીમળા દાળ, ચોખા મંગાવી ખીચડીના ભોજનની તૈયારી કરવા માંડી. નડિયાદ, લખાવાડની બધી બહેનો ધર્મશાળામાં આવી. ને જોતજોતામાં આખી ધર્મશાળા ભરાઈ ગઈ. મહારાજશ્રીએ બધા ભક્તોને કછ્યું જે, બધા થાકી ગયા હશો એટલે થોડી વાર આરામ કરો. એટલામાં તો લાખાવાડમાંથી જગતના લોકો તોષાન કરવા આવી, મારો મારો કરે લાકડાની ફાચરો ફેંકવા માંડ્યા. મહારાજશ્રીને પણ એક ઈંટ અંખના ખૂણામાં વાગી. એટલામાં પોલીસ આવી પહોંચી. મહારાજશ્રીએ ત્યાં મનુષ્ય ચરિત્ર કરી કછ્યું જે, અમને કાઢી મુકો, અમારે ફરિયાદ નથી કરવી.

મહારાજશ્રી ત્યાંથી પીજ ગામે મૂળજીભાઈને ત્યાં આવ્યા. વાગેલું મટતાં ચાર દિવસ થયા. પછી મહારાજશ્રી મહેમદાવાદ થઈને પાછા ભાદરણ આવ્યા.

વૈતાલ્ય

લીલાસાગરના રચયીતા શ્રી ગોવિંદભાઈ માસ્તર જણાવે છે કે, મહારાજશ્રીની બધી લીલા લખતાં લખતાં લખાય ના કહેતાં તેનો પાર આવે તેમજ નથી. તેની ગણતરી પણ થાય તેમ નથી. તેનું રટણ કરીએ તેટલું ઓછું છે. આમ રટણ કરતાં કરતાં ભવના રોગ નાશ પામશે. કવિ મહારાજશ્રીને વિનંતી

કરતા કહે છે કે, મારામાં મમતા ધણી છે તે તજતા ત્યાગ થઈ શકે તેમ નથી. તો કૃપાનિધિ મહારાજ મારા પર કૃપા કરીને મારી મમતા છોડાવીને તમારા ગુણ રટણ કરતાં કરતાં મને અક્ષરધામનું સુખ આપો.

તરંગ-૮

ભક્ત કવિ શ્રી ગોવિંદભાઈ માસ્તર આપણાને લુજંગી છંદમાં વિનંતી કરીને ભગવાનની લીલા સંભારવાનું કહે છે. તથા એક ચિત્રે સાંભળશો તથા ભગવાનની મૂર્તિમાં પ્રેમ લાવી હેત કરીને દ્યાન ઘરો તેવી વિનંતી કરે છે.

વૈતાલ્યભ

“હરિના ગુણોનું રટણ કરશોતો,
તમારા તમામ દુઃખો શમી જાશો.
તનના અને મનના દુઃખો શમી જાશો.
ત્યારે સુખ અને શાંતિ થાશો.”

આ પંક્તિઓમાં તનના અને મનના દુઃખો મટી જશો પણ ધનની કોઈ વાત કરી નથી. તે બરાબર છે. ભગવાન ધન-લક્ષ્મીના પતિ છે. ભગવાનનું ભજન કરશો તો લક્ષ્મી ભગવાનની સાથે જ હોય છે. તે નહિ માંગો તો પણ આવશે.

હિરિગીત

હે ભક્તજનો, પ્રગટ પ્રભુ જે આપણાને મળ્યા છે તેનો દઢ વિશ્વાસ રાખશો તો પ્રગટ પ્રભુના પ્રતાપથી સુખ અને શાંતિ થાશો. મોહનું દળ-લશ્કર-ફોજ મોટી છે. પણ પ્રગટ ભગવાનના આશરાથી તેનો પ્રલય થશો. ત્યાર પછી મહામોક્ષનું અચળ સુખ આવતા બધા દુઃખો જતા રહેશે. શ્રી નિષ્કુળાનંદનું કીર્તન ચાદ કરીએ તો, “દુઃખ ગયું ધણા દિનનું રે, આવ્યું સુખ અતોલ, પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે..” પ્રગટ ભગવાન આપણાને મળ્યા છે, તેના આનંદનો પાર નથી.

દોહા

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન પોખ માસનો સમૈયો સંવત ૧૯૫૭માં પુરો થયા પછી તેમના

રૂપિયા બારસોમાં લીધેલા બે જેતરોમાં પોતાની ઘરવખરી-સાધનસામગ્રી બધુજ ખસેડીને લઈ ગયા. દિનપ્રતિદિન ભક્તોની ભીડ વધારે થતી જોઈને મહારાજશ્રીને પણ વિચાર આવે છે કે, ભક્તોને સમૈયામાં કોઈ જાતની અગવડ ન પડે માટે, મોટું ડહેલું બનાવવાનો વિચાર કરી મહારાજશ્રીએ તેમની અગમ બુદ્ધિ પ્રમાણે આણંદથી મોટા વળા-પાઠડાં મંગાવ્યા દસ-બાર ગાડા ભરીને વળા-પાઠડાં આવી ગયા. અને તેમના મોટા બાઈ ત્રિકમભાઈને મુંબદી શહેરમાં પંદરસે કલદારના પાંચ ગજના પતરા લેવા મોકલ્યા. તે પછી અમદાવાદ બિલોરખાનામાંથી બસો રૂપિયા ખર્ચ બીજો માલ-સામાન લાવ્યા. મહારાજશ્રી ભાદરણામાં ડહેલા-મકાન બનાવવા માટે જે કંઈ વેચવા માટે આવે તે બધુજ ખરીદી લેતા. બીજે જવા દેતા નહિં, મહારાજશ્રી જાતે માંડવો બાંધતા હતા. તેપણું ભાતભાતના તથા સુથાર કિંદિયાને પણ નવી કળાઓ શીખવાડતા હતા. ચતુરવર શ્રી ભગવાન આપણાને પોતાના સ્વરૂપનું સુખ આપવા માટે ચેષ્ટા કરે છે. પણ આમ કરતાં ભગવાનની લીલા સાંભરે તો, કોઈ પ્રકારનું દુઃખ રહે નહિં. ડહેલાના પાયા ચણાવી પાછા કાઢી નંખાવે પછી વળીઓ ચોંટાડી માંડવો બંધાવી પછી કાઢી નંખાવે એકજ તાન કે, મારા ભક્તો મારી મૂર્તિ અખંડ દેખે તે રીતે મકાન બનાવવું હતું. આમ કરતાં સંવત ૧૯૮૭ મહિ માસનો સમૈયો આવી પહોંચ્યો. તેથી મહારાજે ગોલોક ધામ જેવો મોટો મંડપ બનાવ્યો. પતરાની ભીતો બનાવી ઉપર છાપું બનાવ્યું. મંડપ વચ્ચે સ્તંભ ચોંટાડી, હિંડોળા ખાટ બંધાવી ગાદી તકીયા નંખાવી આરતીની તૈયારી કરી. સંદ્યા આરતી કરી ભગવાન હિંડોળામાં બેઠા. અને ભાદરણ ગામમાં જનમેદની ભરાણી. ડહેલામાં કચાંચ જગ્યા રહીજ નહિં.

ચોપાઈ

મહારાજશ્રીએ કીર્તન ગાવાની આજ્ઞા કરી, અને ભક્તોને સમાધીઓ થવા માંડી, ગીરદીનો પાર

નહિં, ભગવાનની મૂર્તિમાં મન પરોવાથું છે તે ગીરદી એટલી બધી થઈ ગયેલી કે, મંડપમાંથી કોઈ આઘા-પાછા થઈ ના શકે. પછી મહારાજે કીર્તન બંધ રખાવ્યા. અને કથા વાર્તા વિગેરે કરવાની આજ્ઞા કરી. મથુરભાઈ જે મોટેરા ભગત હતા. તેમણે વાતો કરીને જગત ભુલાવ્યું. બીજા ચતુરભાઈ ભગત તેમણે પણ પ્રભુ મહિમાની વાતો કરી. નિડ્યાદના ઝવેરભાઈ જેમણે સંસારથી વેર બાંધ્યું હતું, તેમણે પણ ભગવાનની વાતો કરીને સૌના મન હરી લીધા. હરિના ગુણ ગાતા ગાતા આનંદમાં આનંદમાં એકાદશીની આખી રાત ભજન કર્યું. બારસે પણ આખો દિવસ ભજન કર્યું. તેમજ કીર્તન ગાતા ગાતા સમાધિઓ થતી હતી. મહારાજે તેરસે ભક્તોને લઈ જવા માટે હેબરા બનાવ્યા. બારસની રાતે આખી રાત રાસ-ગરબા ગવાયાને રમાયા. ભાદરણ ગામની મંડળી પણ રાસ રમવા આવી હતી. કોઈ રાત્રે ઘેર ગયું નહિં. આખી રાત ભજન કીર્તન અને રાસ કરીને તેરશની સવારે મહારાજે હેબરાનો નાસ્તો આપી રવાના કર્યા. વીસ-પચ્ચીસ ભક્તોને પાસે રાખીને મહારાજે છાવ્દીસ ગજ લાંબુ-પહોળું ડહેલું બનાવવાનું કામ શરૂ કર્યું. પાચા પુરાવ્યા. તથા પાચા કેક સુધી ઉંચા આવ્યા પછી બંધ રખાવ્યા, પછી કુવો જોદવા વિચાર કર્યો. બે માથોડા ઊંડો કરી બંધ રખાવ્યો, પછી પાંચ-છ લાખ દંડો પડાવા મંડી, અને બે રસોડા તૈયાર કર્યા.

આ પ્રમાણે ભગવાનનો મહિમા દિવસે દિવસે વધતો જતો હતો. તેથી ભગવાને મોટું ડહેલું અને બે રસોડા બ્રાહ્મણ તથા પાટીદાર માટે કરાવ્યા.

ઓથલો

ચારે કોર ઓટલીઓ કરીને કોઠી વીગેરે સામાન ગોઈવ્યા. જેથી કોઈ જાતની અગવડ પડે જ નહિં.

શ્રી પુરુષોત્તમ લીલાસાગર તરંગ ૭-૮માં વાર્ષિક ભગવાનની લીલા તથા ચરિત્રો હજુ પુરા થયેલ નથી. હવે પછીના અંકમાં શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનના લીલાચરિત્ર જ્ઞાનવાર્તા કરીશું. (કમશઃ)

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય) - ભાદરણ, બાકરોલ સંસ્થાની સર્વોપરી વિશેષતાઓ, લેખાંક-૨

લેખક : શ્રી અંબુબાઈ ડાગુભાઈ રાઠવા, અમદાવાદ

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય) ભાદરણ-બાકરોલ સંસ્થાની સર્વોપરી વિશેષતાઓ :

૧. “જય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્રની સર્વોપરિતા.
૨. - જ્ઞાન-વિજ્ઞાનની સર્વોપરીતા.
 - નિર્વિકલ્પ જ્ઞાન માર્ગ
 - દદ્ધા દેહ દેવળમાં દેવ (ભગવાન)
 - નિવૃત્તિ ધર્મ માર્ગ
૩. હરિ ભક્તોના લાડ કોડ પુરા કરવામાં સર્વોપરીતા
૪. ગૃહસ્થાશ્રમીનું સાકેટમ કલ્યાણ.
૫. પંચ વર્તમાનની દઢતામાં સર્વોપરીતા
(શિક્ષાપત્રી તથા ગુરુજ્ઞાન ગીતાના આધારે)
૬. ધ્યાન-ધારણા- સમાધીઝ્યપ ચમત્કાર.

ગત “શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ” અંક નં. ૪ માં ઉક્ત વિશેષતાઓ પૈકી પ્રથમ

(૧) “જયશ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્રની સર્વોપરિતા વિશેની કેટલીક ટુંકમાં વાતો વાંચી. અને સ્વયં શ્રી પૂર્ણ પુરુષોત્તમ શ્રીજી મહારાજના મૂળ પ્રયોજન અનુસાર અનાદિ શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનનું ભજન કરવા તથા મહામંત્ર પણ “જયશ્રી પુરુષોત્તમ” આ અનાદિ નામ મહામંત્રનો ઉદ્ભવ પૃથ્વી પર પ્રથમ થયો હોય તો ભાદરણવાસી અક્ષરાતીત શ્રી પુરુષોત્તમ મહારાજ દ્વારે પ્રસ્થાપિત થયો.

વચનામૃત લોયા-૧૪ માં શ્રીજી મહારાજે પોતાનો અભિપ્રાય રૂચિ અને પ્રયોજન જણાવતાં કહે છે કે - એ સર્વોત્તમ અમારા અભિપ્રાય તે થોડાકમાં ત્યો કરીએ જે જેવી રીતે શંકર સ્વામીએ અફ્લેત બ્રહ્મનું પ્રતિપાદન કર્યું છે. તેને વિશે તો અમારે રૂચિ નથી. તથા શ્રી રામાનુજસ્વામીએ જેવી રીતે ક્ષર અક્ષર થકી

પર જે પુરુષોત્તમ ભગવાન તેનું નીરૂપણ કર્યું છે. તે પુરુષોત્તમ ભગવાનને વિશે તો અમારે ઉપાસના છે તથા ગોપીઓના જેવી તો એ પુરુષોત્તમ ભગવાનના વિશે અમારે ભક્તિ છે. તથા શુક્ખુના જેવો તથા જ્ડભરતના જેવો તો અમારે વૈરાગ્ય છે ને આત્મનિષ્ઠા છે એવી રીતે અમારો અભિપ્રાય તથા રૂચિ છે તે અમારી વાર્તા એ કરીને તથા અમે માન્યા જે અમારા સંપ્રદાયના ગ્રંથ તેણે કરીને જો પૂર્વપર વિચારીને જુયે તો જે બુદ્ધિવાન હોય તેના જાણ્યામાં આવે છે. “એવી રીતે પોતાના ભક્તજનની શિક્ષાને અર્થે શ્રીજી મહારાજે વાતા કરીને પોતે તો સાક્ષાત् પુરુષોત્તમનારાયણ છે.” (વચ. લોયા-૧૪)

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભાદરણ-બાકરોલ સંસ્થામાં શ્રી પુરુષોત્તમ મહારાજ શ્રી નારાયણમુની મહારાજ અને પ્રગટ શ્રી ડાઢ્યાભાઈ મહારાજે અનાદિ શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનના નામનું જ ભજન કરાયું અને “જય શ્રી પુરુષોત્તમ” ના મહામંત્રનું પ્રતિપાદન કર્યું. અને હાલ એ સિદ્ધાંત અનુસાર સત્તસંગમાં શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનનું જ ભજન અને શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનની જ જય બોલવામાં આવે છે.

* “જય શ્રી નારાયણ” મંત્ર આલોક વ્યવહારમાં ગમતો મળતો હોવાથી સત્તસંગમાં પ્રવત્ત્યો :

શ્રી નારાયણ મુનિ મહારાજ વિશેષ કરીને અમદાવાદ (શાહપુર) આવતા અને શહેર તથા આજુબાજુ ગામોના મુક્ત મુમુક્ષુઓને દર્શન, સત્તસંગ સમાગમનો લાભ આપતા આ અરસામાં અમદાવાદ શહેરના તે સમયના સંજોગોમાં “જય શ્રી પુરુષોત્તમ” કરતા જય શ્રી નારાયણ મંત્ર આલોક વ્યવહારમાં મળતો ગમતો હોવાથી સત્તસંગમાં પ્રવર્તવા લાગ્યો. પછી ધીમે ધીમે શ્રી નારાયણમુનિ મહારાજના મંડળમાં અરસ પરસ જયશ્રી નારાયણ

કહેવાની શરૂઆત થઈ. શ્રી નારાયણ મુનિ મહારાજ તો આ મંત્રના ફેરફારમાં મૌન જ સેવ્યું. જ્ય શ્રી નારાયણ મંત્રના ફેરફારમાં એ પ્રયોજન હોય કે શ્રીનારાયણ મુનિ મહારાજ સ્વયં પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમનું પ્રગટ સ્વરૂપ હોય તેમના મુક્ત મુમુક્ષુઓમાં પ્રગટ સ્વરૂપની નિષ્ઠામાં ઉપાસના દઢ રહે. કેમ કે આ સમય સંજોગોમાં શ્રીનારાયણ મુનિ મહારાજના પ્રાગટ્ય સમયે શ્રી પુરુષોત્તમ મહારાજને મળેલા અને શ્રી નારાયણમુનિ મહારાજના સખાભાવ વાળા કેટલાક મુક્તોને શ્રી પુરુષોત્તમ મહારાજે સિદ્ધિઓ આપેલી તેથી તે સિદ્ધિઓને વશ થઈને અલગ અલગ મંડળ ચલાવનારા ૧૭.૫ (સાડા સતતર) ની સંખ્યામાં સિદ્ધ પુરુષો ઉભા થયા હતા. કેટલાક તો પુરુષોત્તમ મહારાજની સામાવડીયા થયેલા તેથી મુક્ત મુમુક્ષુઓમાં પ્રગટ સ્વરૂપ મૂર્તિમાં એકાંતિક ભાવે ઉપાસના દઢ રહે એવી કરુણાભરી લાગણીથી મુનિ મહારાજ મૌન રહ્યા.

શ્રી નારાયણમુનિ મહારાજ કોઈ પણ હેકાણો “જ્ય શ્રી નારાયણ” મહામંત્ર આપ્યાનો ઉત્સેખ કે એવી વાત જાણવા સાંભળવામાં નથી, શ્રી નારાયણ મુનિ મહારાજ તો સાક્ષાત્ અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાન છે એમને તો પુરુષોત્તમનું જ ભજન કરાવ્યું અને “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્ર પ્રયોજન રહ્યું છે. વળી મુનિ મહારાજને અમદાવાદના એક મુક્તે સખાભાવે લખેલા પત્રના જ્વાબમાં મુનિ મહારાજે લખ્યું છે કે - “હું નહીં નાયણો (નારાયણ) હું પુરુષોત્તમ છું.”

* “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્ર અને શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનનું જ ભજન કરવાની આજ્ઞા :

અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજ અતિ કરુણા કરીને મુક્તોના સરળ કત્યાણને દ્યાને રાખી ઘણા વિચારના અંતે પ્રકરણ ફેરાવ્યું. “અક્ષરભુવન” મંદિર શાહપુર અમદાવાદમાં જ્ય શ્રી નારાયણ ને બદલે “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્ર સત્સંગમાં પ્રસ્થાપિત કરવા નિર્ધાર કર્યો.

અને સાધારણ રીતે સમજાવતા કહ્યું કે “મારું રહેવા દો, અને મુનિનું રહેવા દો નામનું ભજન નહીં પરંતુ નામીનું ભજન કરવું. રામ રામ કરશો તો વૈકુંઠમાં જશો, કૃષ્ણ કૃષ્ણ કરશો તો ગૌલોકમાં જશો અને નારાયણ નારાયણ કરશો તો બદ્રીકાશ્રમમાં જશો. જ્યારે એક પુરુષોત્તમ પુરુષોત્તમ કરશો તો જ અક્ષરધામમાં આવશો. પુરુષોત્તમ નામ એ અક્ષરધામમાં જવાનો સરળ અને નિર્વિદ્ધન માર્ગ છે માટે પુરુષોત્તમ પુરુષોત્તમ ભજન કરવું.”

અક્ષરભુવન મંદિરમાં મહિલા (મામી-પાલડીવાળા) ને કહ્યું કે તમે કંકુ લઈ ચાંદલો કરો ને જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ કહો અને દર્શને આવતા દરેક સંતોને અમારી આ આજ્ઞાની વાત કરો પછી તો દરેક સંતો મહારાજની આ રહસ્યની વાત સમજુ ગયા ને કોઈ પણ પ્રકારના સંશ્ય વગર લાઈનમાં ઉભા રહી વારાફરી મહારાજશ્રીને ચાંદલો કરી “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” કહ્યા આમ “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્રનો પુનઃ પ્રારંભ સાથે ઉદ્ભબ થયો (આ સમયે હાજર રહેલા મુખ્ય સંતો મામી-પાલડીવાળા, બચ્ચુકાકા ઉંડે પુરુષોત્તમભાઈ છોટાભાઈ પટેલ, ભીખાકાકા, સુધાબેન, રજનીકાંત મહેતા સાહેબ, રસીલા બા, ચીમનકાકા, લીલાબેન પૂજાભાઈ પટેલ, દંનુબેન છોટાભાઈ પટેલ, પણાબેન શાન્તીલાલ મહેતા વગેરે સંતોની ઉપસ્થિતીમાં “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” મહામંત્રનો પુનઃ પ્રારંભ થયો.

વળી કહ્યું કે અમારી પછ્યાડે ઘણા ભગવાન થઈ બેસશો. પણ ગજહાથ અદ્ધર આવે તો પણ પુરુષોત્તમનું નામ અને પુરુષોત્તમની ઉપાસના મુક્તી નહીં. તથા અક્ષરભુવન મંદિરમાં બેગા થયેલા હાજર સંતોની સાથે ભજનની લાઈનમાં જ્યાં જ્યાં નારાયણ નામનો ઉત્સેખ હતો તે દૂર કરાવી શ્રી પુરુષોત્તમ નામ લખાવી સુધારો કરાવ્યો.

આમ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ સહજાનંદ સ્વામીના મૂળ અભિપ્રાય, મૂળ પ્રયોજન, મૂળ રહસ્ય અને મૂળ ઇચ્છિ અનુસાર શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામીનારાયણ

સંપ્રદાય) ભાદરણ બાકરોલ સંસ્થામાં જ સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વોપરિ, નામના નામિ, અનાદિ પુરુષોત્તમ ભગવાનનું ભજન અને મહાભંત્ર પણ “જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ” છે. આ એક અલૌકિક સર્વોપરિ વિશેષતા છે.

- “જ્ય અક્ષરધામમાં જતા પુરુષોત્તમ કહેવામાં આટકે છે.” - સ્વામીની વાતો.

માટે અક્ષરધામ પ્રતિ પ્રયાણ કરનાર મુક્ત મુમુક્ષુઓએ જીવનમાં દઢ સમજણા કરવી કે મુખમાં જ્ય શ્રી પુરુષોત્તમ અને પ્રગટ સ્વરૂપ (અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજ) માં દઢ નિષ્ઠા રાખી ઉપાસના કરવી એ જ છે.

અક્ષરાતીત પ્રગટ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજ શ્રીજી મહારાજનું છેલ્લું અને છતું પ્રગટ સ્વરૂપ છે. આ પણ રહ્યાં મય વાત છે.

શ્રી નારાયણ મુનિ મહારાજે કહ્યું છે કે - અમે પહેલી ચોપડી ગઢા ભણાવી, બીજી જુનાગઢ ભણાવી, ત્રીજી મહુવા ભણાવી, ચોથી ભાદરણ ભણાવી, પાંચમી ચાલુ છે અને છતું ભણાવીને પૂર્ણ કરવી છે.
- શ્રી નારાયણમુનિ મહારાજ (શાહપુર)

એટલે કે છેલ્લી છતું મૂર્તિ દ્વારે પૂર્ણ

કરવાની વાત કરી અને તે અનુસાર છેલ્લી અને છતું ચોપડી પ્રગટ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજે ભણાવી પૂર્ણ કરી.

પૂર્ણ પુરુષોત્તમ શ્રી સહજાનંદ સ્વામીના જ મુજબ હેતુ હતા.

જ પ્રકારનો નિશ્ચય મુક્તોમાં કરાવ્યો, જ દ્વારે (વડવાનળ જેવા મુક્તોમાં પ્રગટ રહી જ પ્રકારનો નિશ્ચય પૂર્ણ કરાવ્યો.), જ અવિચન ધામમાં રહ્યા (ગઢા, જુનાગઢ, મહુવા, ભાદરણ, શાહપુર, બાકરોલ), છટાકશી મહાભંત્ર “પૂર્ણ પુરુષોત્તમ” “શ્રી પુરુષોત્તમ” પ્રસ્થાપિત કરવો, વળી પૃથ્વી ઉપર પદ્યારી પ્રસાદીના મંદિર પણ “જ” બનાવ્યા.

આમ અક્ષરાતીત પ્રગટ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજ એ શ્રીજી મહારાજનું છેલ્લું અને છતું પ્રગટ સ્વરૂપ છે. જે ઉપાસના કરવા યોગ્ય, દ્યાન કરવા યોગ્ય છે અને આ પ્રતિમા દ્વારે, આ મૂર્તિ દ્વારે હાલ પણ વિશેષ પ્રગટ અને પ્રગટ જ છે. અને સમસ્ત લાડીલા હરિભક્તો આ ઉપાસના અને ભજનથી સુખ-શાંતિ ની અનુભૂતિ સાથે અનુભવ સિદ્ધ્ય વાત છે.

સત્તસંગનું મહાત્મ્ય લેખાંક-૨

લેખક :- શ્રી પવિષાભાઈ ચંદ્રભાઈ રાઠવા (વડોદરા)

સત્તસંગનો મહિમા ભગવાન સ્વામીનારાયણ સ્વમુજે વચ્ચનામૃતમાં કહ્યો છે તે ગઢા પ્રથમ-૩૦ના વચ્ચનામૃતમાં કહ્યું છે કે સત્તસંગમાં જે ભગવાનની વાર્તા થાય તેને ધાર્યા વિચાર્યા કરે તો આ સત્તસંગનો પ્રતાપ એવો છે જે, જે ગુણાના ઘાટ થતા હોય તે ઘાટની નિવૃત્તિ થઈ જાય છે અને નિરુત્થાન (ફરી કચારે ઘાટ ઉભો ન થાય તેવી રીતે) થઈને અખંડ પરમેશ્વરના સ્વરૂપનું ચિંતવન થાય છે. અને સત્તસંગ વિના તો બીજા કોઈ સાધન કરે પણ તેને ઘાટની તથા રજોગુણ આદિક ગુણાની નિવૃત્તિ થાય નહિ અને જો નિષ્કપટપણે કરીને

સત્તસંગ (કપટી કઈ રીતે ઓળખાય લોયા-૧૬, લોયા-૫) કરે ને પરમેશ્વરની વાતાને ધારે - વિચારે તો એ મલિન ધાટનો નાશ થાય છે. માટે સત્તસંગનો પ્રતાપ તો અતિશાય મોટો છે અને બીજા સાધન છે તે કોઈ સત્તસંગ તુલ્ય થાય નહિ. કાં જે કોઈ સાધને કરીને જે ધાટની નિવૃત્તિ નથી થતી તેની નિવૃત્તિ સત્તસંગમાં થાય છે. તે કારણપણે માટે જેને રજોગુણ સબંધી મલિન ધાટ ટાળવા હોય તેને મન-કર્મ-વચ્ચને નિષ્કપટપણે સત્તસંગ કરવો. (ગ.પ્ર.-૩૦) વચ્ચનામૃત સારંગપુર-૮ (યુગના ધર્મ પ્રવત્તયાનું, સ્થાનનું)

મહારાજ કહે, હું અનનો ભૂષ્યો છું. બીજા કશાનો નથી.

જો એને સંત તથા પરમેશ્વરનાં વચનને વિષે અતિશય શ્રુત્વા હોય અને અતિ દઢ વિશ્વાસ હોય, તો ગમે તેવા તામસી કર્મ હોય પણ તેનો નાશ થઈ જાય અને કળિયુગના ધર્મ મટીને સત્યયુગના ધર્મ હોય તે વર્તો. માટે અતિ સાચે ભાવે કરીને સત્તસંગ કરે તો તેને કોઈ જાતનો દોષ હૈયામાં રહે નહિ અને દેહ છતાં જ બ્રહ્મસ્પથ થઈ જાય. (સારંગપુર-૮)

વચનામૃત સારંગપુર-૧૮ (ખારભૂમિનું) “જે શ્રુત્વાવાન પુરુષ હોય અને તેને જો સાચા સંતનો સંગ મળે અને તે સંતના વચનને વિષે શ્રુત્વાવાન થાય તો એના હૃદયને વિષે સ્વધર્મ, વૈરાગ્ય, વિયેક, જ્ઞાન, ભક્તિ આદિક જે કલ્યાણકારી ગુણ તે સર્વે પ્રકટ થઈ આવે છે અને કામ-કોદ્ધાદિક જે વિકાર તે બળી જાય છે.”

વચનામૃત કારિયાણી -૧૨ (કારણાશરીર ટાલ્યાનું, આંબલીના કચૂકાનું) “પ્રત કરી દેહને સુક્ષ્મવી નાખે તો પણ જેવું આવી ભગવદ્વાર્તા સાંભળનારનું મન નિર્વિષયી થાય છે તેવું તેનું થતું નથી. અને આવી વાત સાંભળીને જેવું તમારું સર્વેનું મન નિર્વિકલ્પ થતું હશે તેવું ધ્યાન કરતા હશે તથા માણા ફેરવતા હશે ત્યારે નહિ થતું હોય. માટે વિશ્વાસ રાખીને પ્રીતિએ સહિત જે ભગવાન પુરુષોત્તમ નારાયણની વાત સાંભળવી એથી બીજું મનને સ્થિર થવાનું ને નિર્વિષયી થવાનું કોઈ મોદું સાધન નથી.” (કારિયાણી-૧૨)

વચનામૃત-ગઢક મદ્ય-૫૪ (સર્વ સાધનથી સત્તસંગ અધિક કહ્યો તેનું, ગોખરનું, આંભબુદ્ધિનું)

“અષ્ટાંગયોગ, સાંખ્ય, તપ, ત્યાગ, તીર્થ, પ્રત, યજ્ઞ અને દાનાદિક એણો કરીને હુ તેવો વશ થતો નથી, જેવો સત્તસંગે કરીને વશ થઉં છું. એમ ભગવાને કહ્યું છે, માટે સર્વ સાધન કરતાં સત્તસંગ અધિક થયો. અને જેને ભગવાનના ભક્તને વિષે આંભબુદ્ધિ (આંભબુદ્ધિ વિષે ગ.મ.-૫૪ કોઈ રાજ હોય ને વાંકિયો હોયને, ઘડપણમાં દીકરો

આવે પછી તે ગાળો દે, મૂછો તાણો પણ કોઈ રીતે અભાવ ન આવે, કોઈના છોકરાના માટે ગામમાં અનિતિ કરે તો પણ અવગુણ ન આવે એ રાજને દિકરા પ્રત્યે આંભબુદ્ધિ થઈ ગઈ એવી આંભબુદ્ધિ) થાય તેણે જ સર્વ સાધન થકી અધિક કલ્યાણકારી સત્તસંગને જાણ્યો છે.”

વચનામૃત અંત્ય-૨૪ (સોળ સાધનનું, જ્ઞાનાંશના વૈરાગ્યનું) શ્રીજી મહારાજે કૃપા કરીને વાર્તા કરી જે મુમુક્ષુને ઉત્કૃષ્ટ ગુણાની પ્રાપ્તિ થાય તેનું કારણ શું છે ? તો ભગવાનની કથાવાર્તા સાંભળ્યામાં જેને જેટલી પ્રીતિ તેટલો જગતનો અભાવ થાય તથા કામ, કોઇ, લોભાદિક દોષનો નાશ થાય. અને જો કથાવાર્તામાં જેને આળસ હોય તેની કોરની એમ અટકણ કરવી જે એમાં મોટા ગુણ નહિ આવે અને શાસ્ત્રમાં નવ પ્રકારની ભક્તિ કહી છે તેમાં શ્રવણ ભક્તિને પ્રથમ ગણી છે માટે જો શ્રવણભક્તિ જેને હોય તો પ્રેમલક્ષ્યા પર્યત સર્વે ભક્તિનાં અંગ અને પ્રાપ્ત થશે.

ગઢક અંત્ય પ્રકરણ-૨ માં વાર્તા કરી છે જે સર્વ સાધનના ફળ રૂપ તો આ સત્તસંગ છે તે શ્રીકૃષ્ણા ભગવાને ઉદ્ઘષ્ટ પ્રત્યે એકાદશ સ્કર્ધમાં કહ્યું જે અષ્ટાંગયોગ તથા સાંખ્ય વિચાર, શાસ્ત્રપઠન તથા તપ, ત્યાગ, યોગ, યજ્ઞ અને પ્રતાદિકે કરીને હું તેવો વશ થતો નથી જેવો સત્તસંગે કરીને વશ થાઉં છું. માટે અમને તો એમ ભાસે છે જે પૂર્વ જન્મનો સંસ્કાર હશે તે પણ સત્પુરુષ ને યોગે કરીને થયો હશે અને આજ પણ જેને સંસ્કાર થાય છે તે સત્પુરુષને યોગે કરીને જ થાય છે એવા સત્પુરુષનો સંગ પ્રાપ્ત થયો પણ જેમ છે તેમ સમજાતું નથી તેને અતિશય મંદ બુદ્ધિવાળો જાણાવો. શા માટે જે જેવી શ્વેતક્રીપમાં સભા છે ને જેવી ગોલોક, વૈકુંઠલોકને વિષે સભા છે ને જેવી બદ્રીકાશ્રમને વિષે સભા છે તેથી પણ આ સત્તસંગીની સભાને અધિક જાણું છું. અને સર્વે હરિભક્તને અતિશય પ્રકાશેયુક્ત દેખું છું. એમાં જો લગાર પણ મિથ્યા કહેતા હોઈએ તો સંત સભાના

સમ છે. તે સમ શા સારું ખાવા પડે છે જે સર્વને એવું અલૌકીકપણું સમજાતું નથી અને દેખવામાં પણ આવતું નથી. તે સારું સમ ખાવા પડે છે.

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ વાતોમાં કહેલ સત્તસંગનો મહિમા :-

૧. પ્રકરણ -૧ વાત-૧૫ નવધા ભક્તિ આદિક સાધને કરીને જીવ શુદ્ધ તો થાય છે પણ વાતે કરીને જેવો શુદ્ધ થાય એવો થતો નથી. માટે શબ્દ જેવું તો કોઈ બળવાન નથી.

૨. વાત-૧૭ : ભગવાને કહ્યું છે જે જેવો હું સત્તસંગે કરીને વશ થાઉં છું એવો તપ, યજા, યોગ, પ્રત, દાનાદિક સાધને કરીને વશ નથી થતો તે સત્તસંગ શું જે મોટા એકાંતિકને હાથ જોડવા ને તે કહે તેમ કરવું એ જ છે.

૩. વાત-૧૮ : કરોડ રૂપિયા ખરચતાં પણ આવા સાધુ મળે નહિ ને કરોડ રૂપિયા દેતાં પણ આ વાતું મળે નહિ ને કરોડ રૂપિયા આપતાં પણ મનુષ્યએહ મળે નહિ ને આપણે પણ કરોડ જન્મ ધર્યા છે. પણ કોઈ વખત આવો જોગ મખ્યો નથી. નીકર શું કરવા દેહ ઘરવો પડે ?

૪. વાત-૩૧ : આથી કરોડ ઘણો સત્તસંગ થાશે ને આથી કરોડ ઘણાં મંદિર થાશે પણ આ વાતું ને આ કથા નહિ મળે ને વહેવાર પ્રધાન થઈ જાશે. માટે સહેજે સહેજે કરવું ને આ કારખાના (મંદિરમાં થતી બાંધકામ આદિ પ્રવૃત્તિ) તો બ્રહ્માંડ રહેશો ત્યાં સુધી ચાલશે, માટે કથાવાર્તા કરવા-સાંભળવાનો અભ્યાસ રાખવો, ને આપણે તો ધર્મજ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ એ ચારેય વાત રાખવી પણ એક જ મુખ્ય ન કરવું.

૫. વાત-૫૮ - કોટિ કલ્પે આ વાત હાથ આવી છે પણ તે સત્તસંગ રાજાને, નાતીલાને, ઘરનાં માણસને નથી કામ તો તે ઈન્દ્રિયું અંતઃકરણને પણ નથી ગમતો ને એક જીવને જ ગમે છે ને માચા તો પેટકૂણે છે જે મારા હાથથી ગયો.

૬. વાત-૧૩૧- દુર્લભમાં દુર્લભ સત્તસંગ, એકાંતિકપણું, ભગવાન એ ત્રણ વાત આપણને

મળી રહી છે. સુકાઈ જાઓ, અન્ન મૂકી દિયો, વનમાં જાઓ કે ઘર મૂકી દિયો તે કરતાં પણ આ સાધુની વાતું સાંભળવી તે અધિક છે, અને આ તો પુરુષોત્તમનાં વચન છે ને ગુણાતીતવાતું છે ને આ વાતુમાંથી તો અક્ષરધામ દેખાય છે તે ભગવાન અક્ષરધામ ને મુક્તને લઈને એવા ને એવા આવ્યા છે તેમાં ફેર ન સમજવો ને મહિમા સમજાતો નથી તેથી જીવદુબણો રહે છે.

૭. વાત-૧૩૫- આ વાતું તો જાદુ છે તે સાંભળે તો ગાંડો થાય. તે ગાંડો તે શું જે જગત ખોટું થઈ જાય પછી તેને ડાહ્યો કોણ કરે ?

૮. વાત-૧૫૫- આ સત્તસંગ મખ્યો છે એ તો પરમ ચિંતામહિ મળી છે તેમાં જીવ બહું વૃદ્ધિને પામે છે.

૯. વાત-૨૮૧- કરોડ કામ ઠેલે (હડસેલે, ધકેલે) ત્યાર પછી ભગવાનની કથા થાય. ને કરોડ કામ ઠેલે ત્યાર પછી ભગવાનની વાતું થાય ને દ્યાન તો વળી તે પછી થાય.

૧૦. વાત-૩૩૩- ભગવાનની કથા તો કેવી છે જે ચોકિયાત આવીને કહે જે, જાગો ! જાગો ? પછી જાગે તેથી ચોરનો ભય ટળી જાય, તેમ કથા તો એવી છે.

૧૧. પ્રકરણ-૨, પ૧- વાત- અર્દો અર્દો અર્દ કથા વાતાનો જોગ રાખશે તેનું જ સારું રહેશે અને આ તો મોટાં કારખાનાં થયાં તે કાંઈ ખૂટે એમ તો છે નહિ.

૧૨. વાત-૧૨૦- સર્વ પ્રકારના મુક્ત તો ઘણાય, પણ આવા મુક્ત થોડા જે ઉપાસના, આજા ને જ્ઞાન એ ત્રણ વાત પ્રવતર્વિ, પણ માલ તો એ ત્રણ વાતમાં જ છે.

૧૩ પ્રકરણ-૩, વાત-૨૫- સત્તસંગે કરીને ભગવાન વશ થાય તેવા બીજા કોઈ સાધને થાતા નથી. તે સત્તસંગનો અર્થ એ છે જે ભગવાન ને સંત તેને વિષે જેટલો સદ્ગાર્ય તેટલો સત્તસંગ છે, તે થવો દુર્લભ છે.

૧૪. પ્રકરણ-૫, વાત-૧૨- આ સત્તસંગમાં તો સુખ છે ને ધર્મ, જ્ઞાન, ભક્તિ અને વैરાગ્ય જે જે સુકૃત (પુણ્યકર્મ) તે સર્વ સત્તસંગમાં છે. ને બીજે બધે

સળગી ઊઠ્યું છે, ને કોઈક પણ જેવો છે ને બોલતાં પણ આવકાંદું નથી ને વિયેક પણ કાંઈ નથી. માટે કુસંગનો જોગ થાય તો સત્તસંગને ઘસારો આવી જાય, તે સારું કુસંગ ન જ કરવો.

૧૫. પ્રકરણ-૫, વાત-૧૬- વચનામૃત વંચાવી કહ્યું જે સર્વ શાસ્ત્રનો સાર વચનામૃતમાં છે તેમાં મહારાજે સિદ્ધાંત વાત કરી છે તેનો અભ્યાસ કરવો માટે મોક્ષના કામમાં આવે તેનું ગ્રહણ કરવું ને બીજા સર્વે મંદિરમાં પણ પાપ છે ને ચારેકોર પાપ છે ને એક સત્તસંગમાં જ કલ્યાણ છે પણ બીજે કયાંચ કલ્યાણ છે નહિ.

૧૬. વાત-૫૮-આ સત્તસંગમાં ત્રણ પ્રકાર છે જે સત્તસંગી હોય તેને કુસંગી કરી નાખે, અંતરદ્રષ્ટિ કરતો હોય તો બાહેર દ્રષ્ટિ કરાવે ને વ્યવહારમાંથી ઉદાસ હોય તો તેમાં ચોટાડે, એવા પણ મંદિરમાં છે માટે એને ઓળખીને ત્યાગ કરવો. એક તો દ્વાન્દ્રિયારામ ને એક અર્થારામ એવા છે ને જો તે વચ્ચે કોઈ પથારી કરે તો છ મહિના થાય ત્યાં વિમુખ કરી નાખે. તેને પણ ઓળખીને તેનો સંગ ન કરવો ને ગરાસિયાની ધોડચે (જેમ) અંતર મળવા દેવું નહિ. અર્થારામ સાથે અંતર મળ્યું કે બુંદું થયું. એ બેથને મૂકીને આપણે તો આત્મારામ થાવું.

૧૭. વાત-૨૧૨- આ દેહ છે તે શ્રીણવરુપી કુહાડે કરીને ઘસાઈ જાશો, માટે કથા-કીર્તનાઈક શ્રવણ કર્યા જ કરવાં શ્રવણ સારું તો પૃથુરાજાએ દસ હજાર કાન માર્ગયા. પ્રથમ પર્ણમું વંચનામૃત વંચાવીને કહ્યું માંહી મોક્ષનું દ્વાર જ બતાવી દીદ્યું ને જ્ઞાન પણ બતાવી દીદ્યું છે. જેના કર્મ કુટ્ટા હોય તેને આ વાત ન સમજાય તેને તો મોટા પુરુષ એ જ શત્રુ જેવા જણાય છે. એ વિપરીત જ્ઞાન કહેવાય.

* ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કહેતાં કે મેં એકવાર શ્રીજી મહારાજને ચાર ગ્રંઝનો પૂછ્યા હતા. (૧) દ્યાન કરવું (૨) આત્મસત્તાઽપે રહેવું (૩) માંદાની સેવા કરવી અને (૪) કથાવાર્તા કરવી આ ચારમાં શ્રેષ્ઠ તે શું છે ! ત્યારે મહારાજે કહ્યું કે કથા કરવી તે ચારવાના

માં શ્રેષ્ઠ છે, કેમ જે તેમાં કહેનારા અને સાંભળનારા સર્વેનું સારું થાય છે.

જ્ઞાન કહ્યા વિના કોને થયું છે ? તે તો કોઈનો વિશ્વાસ હોય ને એનો અભ્યાસ કરે તેને જ્ઞાન વૈરાગ્ય આવે ને બીજાને તો હેત કદાપિ થાય પણ જ્ઞાન વૈરાગ્ય થવાં બહું કઠણ છે. સારું લાગે તે રાખે સંતાડી, ખાવાની વૃત્તિ થઈ હરાડી. છોકરો ભણતાં ભણતાં કહે બાપા ! એ ત્યાં ગલુડિયાં કચાં હશે ? ત્યારે કહે ચૂપ પાઠ ગોખ પણી વળી ઘડીક વાંચે ને પૂછે જે બાપા ? ગલુડિયાં શું કરતાં હશે ? ત્યારે બાપો વઢે ને વાંચવાનું કહે. એમ આપણે મહારાજ ને મોટા સંત આગળ એવું કહીએ છીએ.

* આધારાનંદ સ્વામી રચિત શ્રીહરિચિત્રામૃત સાગર ગ્રથમાંથી સત્તસંગ વિશે.

૧. સત્તસંગ કર્યા સિવાય કોઈ કાળે ઉદ્ધાર થવાનો નહિ. મોક્ષનું દ્વાર સત્તસંગ છે. સંસારમાં એ અચળ છે. એના આશ્રય વિના જન્મ મરણ, જમપુરીને ચોરાશીનો ફેરો ટળતો નથી. મોક્ષનાં અન્ય સાધન ઘણાં છે પણ તે માયિક છે. એ સાધન કરવાથી જનને કાળનો ભય નાશ થતો નથી. જ્યારે તે સત્તસંગ કરે છે ત્યારે કાળ, કર્મને માયાથી છૂટે છે વળી મોક્ષ અર્થે જે જે સાધન કરવા જન દીચે છે તે સર્વે સત્તસંગના પેટામાં સમાઈ જાય છે.

૨. બુજુમાં શ્રી હરિ કહે ‘જગતને સત્તસંગ ગમતો નથી. તેની લાજ રાખવા જાય તો સત્તસંગ થાય નહિ. જગતને તો જમપુરીમાં જવું છે તેથી સત્તસંગ કરતું નથી. મનમુખી થઈ ધર્મ પાળે કે તીર્થપ્રત કરે, પણ સત્તસંગ વિના હાથીના સ્નાન જેવું નિર્થક છે.’

૩. કોઈ કસર ન રહી હોય તો પણ ઉમંગ પૂર્વક નિશાદિન તેને સત્તસંગ કરવો તો તેનો અક્ષરધામમાં નિવાસ સરળ બને છે. અક્ષરપતિ પુરુષોત્તમ શ્રી હરિ જેને સાક્ષાત મળ્યા નથી તેને અક્ષરધામ દુર્લભ છે માટે સત્તસંગ દુર્લભ છે તે જ્ઞાનચક્ષુ વિના દેખ્યામાં આવતું નથી.

૪. ગબરગંડ જન સત્તસંગમાં આવે અને કથા વાર્તા

સાંભળે તો પણ તૂટેલા સરોવર જેવો છે. તૂટેલા સરોવરમાં જેમ નીર ટક્કું નથી તેમ ગબરગંડના હૃદયમાં કથાવાર્તા ટક્કી નથી. ચાહે તેટલો સમાગમ કરે પણ મહિમા વગર તો દિન ગુજરાતો કર્યા બરાબર છે.

પ. સત્તસંગમાં આવીને પણ જેને શાંતિ થતી નથી તેને પૂર્વેનો સંતનો દ્રોહી સમજવો અને શાપિત જાણવો.

ક. ગુડેલ ગામના હરિજનો પાસે વાત કરતાં શ્રી હરિ કહ્યું જે કોઈ તીર્થ કરે તો પણ આવો સત્તસંગ ન મળે શિવ, બ્રહ્મા જેવા સત્તસંગને દઈછે છે, માટે કઠળા દેશકાળમાં પણ સત્તસંગ તજવો નાહિ. અનેકવાર દીનન્દ્ર, બ્રહ્માના દેહ મખ્યા હશે પણ સત્તસંગ મખ્યો નથી. જ્યાં ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય, ભક્તિ રહ્યાં છે ત્યાં શુભ નિયમો રહ્યા છે. સત્તસંગ પણ ત્યાં છે. ને શ્રી હરિ, અવતારો, સંતો સર્વે ત્યાં છે આવી દફ સમજણા જ્યારે થાય ત્યારે અખંડ આનંદ રહે. સત્તસંગ ખરો એ જ છે કે જેને પામીને જીવ ક્યારેય કંગાલ ન રહે. જગસુખ દેખી તેને પામવા દઈછે નાહિ.

જ. શ્રી હરિએ ધરમપુરનાં રાણી કુશળકુંવરબાઈને કહ્યું જે જ્યાં સુધી સત્તસંગ થયો નથી. ત્યાં સુધી જન્મ-મરણ જમપુરી અને ચોરાશીનો બોજ રતીભાર છૂટતો નથી. મનુષ્ય જેટલો ધર્મ અને સત્તસંગ સન્મુખ ચાલે છે તેટલો સુખી થાય છે. બાઈ ! તમારાં ભાગ્ય અપાર છે સત્તસંગ કરીને રાજ તમને ખારું થયું છે રાજમાં દુઃખ જણાયું છે અને સત્તસંગમાં સુખ મનાયું છે. સત્તસંગ કરતાં કરતાં સંસારમાં મોહ રહી જાય એટલો કુસંગ છે. કુસંગ રહે ત્યાં સુધી વારંવાર સત્તસંગમાં દેહ ધરે છે પછી અતિ શુદ્ધ થાય છે ત્યારે અક્ષરધામમાં જાય છે.

સુખ દુઃખમાં અખંડ કથા વાર્તા કર્યા કરવી. તો ભગવાન અતિ પ્રસન્ન થાય છે.

શ્રી નિષ્કુળાનંદ કાવ્યમાં ધીરજાખ્યાન ગ્રંથમાં કડવું -પરમાં સિદ્ધ મહાત્માની કથા છે.

પરમ સિદ્ધ એવા નારદજુ અજ્ઞાની મનુષ્યો ગમે તેવું

અપમાન કરે, તિરસ્કાર કરે પણ લીધી ટેક ક્યારે છોડતા નથી. એકવા? એવું બન્યું પશ્ચિમ સમુદ્રતટે આવેલા નારાયણ સરોવરે નારદજુ ગયા. તીર્થ તરીકે નારાયણ સરોવરનો બહુ મહિમા છે. તીર્થ ભ્રમણમાં નીકળેલા હજારો મહર્ષિઓ આ વિસ્તારમાં આવ્યા ત્યારે બહુ થાકી ગયા અને સમુદ્ર કિનારે વિશ્રાંતિ લેવા બેઠા. કચાંચ મીઠા પાણીનું નામ નાહિ. તરસ્યા થયેલા હજારો મહર્ષિઓ નારાયણાની અખંડ ધૂન ચાલુ કરી ધૂન કરતાં કરતાં પોતાના હાથો વડે માટી ખોદવાનું ચાલું કર્યું. કારણકે મહર્ષિઓ પાસે કોઢાળો, પાવડા, તગારા નહોતા. પોતાના હજારો હાથોથી નારાયણ દ્વબિ સાથે જે સરોવરનું સર્જન કર્યું એનું નામ નારાયણ સરોવર જાહેર થયું. નારાયણ દ્વબિ સાથે અખિ તૈયાર કરેલા સરોવરમાં નારાયણ ભગવાને તરત જળ ભરાવી આપ્યું. આ સરોવરમાં જે સ્નાન કરશે તેનાં પાપ માત્રનો કશ થશે અને મોક્ષને પામશે એવું ભગવાને વરદાન આપ્યું છે.

સંકલ્પ સૃષ્ટિના એ યુગમાં દક્ષ પ્રજાપતિના દસ હજાર પુત્રો નારાયણ સરોવરે તપ કરતા હતા. તપ કરવાનો દ્વારા સંસારની વૃદ્ધિ કરવાનો હતો. નારદજુ ત્યાં પહોંચ્યા અને એ દક્ષના પુત્રોને કહ્યું સંસારની વૃદ્ધિ માટે તપ કરવાની જરૂર નાહિ પડે સંસારની વૃદ્ધિને ભવિષ્યમાં અટકાવવાની જરૂર પડશો. તમે બધા તપ કરો છો એ બહુ સારી વાત છે પણ અત્યારે ધરતી ઉપર સંસારમાં જન્મેલાનો માર્ગદર્શક કોઈ નાહિ. માર્ગદર્શકની જરૂર છે. સંસારમાં પડેલાને તેમના શ્રેય માટે, સુખ માટે, મોક્ષ માટે, તમે બધા વિરક્ત સંત બની જાઓ તો ભગવાન તમારા ઉપર ખૂબ પ્રસન્ન થશે. આ ઉપદેશથી એક સાથે દસ હજાર પુત્રો સાધુ થઈ ગયા. સમાજને મોક્ષનો રસ્તો બતાવો જેથી જગતના જીવો ભગવાનની ભક્તિ કરી બજન કરી સુખેથી જીવન પસાર થાય. દસ હજાર પુત્રો, સંત બનીને સત્તસંગ ભક્તિના પ્રસાર પ્રચારના કામમાં લાગ્યા.

દક્ષ પ્રજાપતિને દુઃખ થયું તો પણ જતું

કરીને ફરી સંકલ્પથી એક હજાર પુત્રોને જન્મ આપી નારાયણ સરોવરે મોકદ્યા. નારદજી ફરીથી ત્યાં જઈને આ બધાને ત્યાગનો ઉપદેશ આપ્યો.

“તેને પણ તેના ભાઈ જેવું આપ્યું છે નારદે જ્ઞાન”

નારદજીના ઉપદેશથી એ હજાર પુત્રો પણ સાધુ થઈ ગયા એટલે દક્ષને નારદજી ઉપર કોઇ આવ્યો તેથી નારદજીને શાપ આપ્યો કે એક ઘડીથી (નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય ૧ ઘડી ૨૪ મિનિટ) વધારે જ્યાં પણ તું ઉભો રહીશ ત્યાં તારું મોત થશે. નારદજી હસ્યા કાંઈ વાંધો નહિ શાપ સ્વીકારી લીધો.

“તે સુણી દક્ષ દિલગીર થથો,
આપ્યો નારદજીને શાપ,
મુહૂર્ત ઉપર તમે જ્યાં રહો,
ત્યાં મૃત્યુ પામજો આપ.”

ત્યારથી આરંભીને નારદજી રાત દિવસ અખંડ ફર્યા જ કરે છે. એક ઘડીથી વધારે રોકાય તો મૃત્યુ થાય. નારદજીએ વિચારી લીધું ૨૦ મિનિટમાં જ કામ પતાવી દેવું એવી રીતે

“આપ એ શાપ ચડાવી શિર ઉપરે,
આપે છે હજુ ઉપદેશ,
એહના જેવો આગ્રહ હરિજનને જોઈએ હંમેશા.”

ભગવાનના ભક્તો બધું ભૂલીને સત્તસંગ ભક્તિના કાર્ય માટે આગ્રહશીલ થવું. ભગવાનના ભક્તોએ નારદજીના જેવો ભજન સત્તસંગનો આગ્રહ રાખવો. નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે કે કોઈને ગમે કે ન ગમે, અજ્ઞાની જીવોને મોકષનો ચોખ્ખો માર્ગ જરૂર બતાવવો.

ક્ષણું - પ૨

“ચોજે મારગે ચલાવતાં કોઈને ગમે કે ન વગમે,
કદ્યામાં કસર ન રાખવી, સુખ દુઃખ સમે વસમે
આજસી ન બેસવું આપણો, હેતે કરવી હરિની વાત,
નિષ્કુળાનંદનો નાથજી, રહે રાજુ તે પર દિન રાત.”

ભગવાનને રાજુ કરવા હોય તો હેતેથી કથા-વાર્તા, ભક્તિ, ભજન, ધૂન કર્યા કરવાં એવા આગ્રહવાળા ભક્તો ઉપર ભગવાન કાયમ પ્રસન્ન

રહે છે. કથા વાર્તા નિઃસ્વાર્થ ભાવથી કરતા રહીએ તો કોઇ મુમુક્ષુના હૈયામાં ભક્તિનો દીવો જરૂર પ્રગટશે. માટે આળસીને કયારે પણ બેસી રહેવું નહીં.

શ્રી નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય-ધીરજાખ્યાન ક્ષણું - પ૨)

* વચ્ચના ભૂતના આધારે સત્તસંગને વિષે અચળપાચ્યો :- ગઢા પ્રથમ ૭૮ શિવાનંદ સ્વામીએ પૂછ્યાં જે સત્તસંગ વિષે અચળ પાચ્યો જેનો હોય તે કેમ જણાય ? તથા માન, કામ, કોઇ, લોભ, મદ, મત્સર અને ઈર્ધા ઈત્યાદિક જે શત્રુ તે કયે પ્રકારે નાશ પામે ?

શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે જેને સત્તસંગનો અતિ દફ પક્ષ હોય તે જ્યારે કોઇ સત્તસંગનું ઘસાતું બોલે ત્યારે ખમી શકે જ નહિ. જેમ પોતાનાં કુટુંબી હોય ને તે સાથે કચવાણ થઈ હોય તો પણ જ્યારે તેનું ઘસાતું બોલે ત્યારે ખમાય નહિ, એવી રીતે જેવો દેહનાં સબંધીનો પક્ષ છે તે સંત અથવા સત્તસંગી તે સાથે માનાદિક કેમ રાખી શકે ? માટે જેને સત્તસંગનો પક્ષ છે તેના માન, મદ, મત્સર, ઈર્ધા, આદિક શત્રુનો નાશ થઈ જાય છે. જેને સત્તસંગનો પક્ષ ન હોય સત્તસંગીને કુસંગી વિષે સમભાવ હોય તે ગમે તેવો સત્તસંગમાં મોટો કહેવાતો હોય અંતે જતાં જરૂર વિમુખ થાય (ગ.પ્ર.૭૮)

લોચા-૫ :- જેમ દટ્ટાત્રેચે પંચભૂત, ચંદ્રમા, પશુ, વેશ્યા, કુમારીકા, પોતાનો દેહ ઈત્યાદિક સર્વેમાંથી પણ ગુણ લીધા. એવી રીતે સંતમાં જેને ગુણ ગ્રહણ કર્યાનો સ્વભાવ હોય તેનો જ સત્તસંગમાં દફ પાચ્યો થાય છે અને જેને સંતમાં ગુણ લીધાનો સ્વભાવ ન હોય તે સત્તસંગમાં રહ્યો છે તો પણ એનો દફ પાચ્યો નથી.

લોચા-૧ - જેને સંતનો અવગુણ આવ્યો તે તો નિશ્ચય સત્તસંગથી જ્યારે ત્યારે વિમુખ થાય, એ અનું માધ્યં કપાણું જાણાયું.

૧. ગઢા પ્રથમ-૧ (અખંડ વૃત્તિનું) હરજુ ઠક્કર પૂછ્યાં જે સત્તસંગમાં ગાઢ પ્રીતિ નથી થાતી તેનું શું કારણ છે ?

મહારાજ શ્રી બોલ્યા એને ભગવાનનું મહાત્મ્ય સંપૂર્ણ જાણ્યામાં આવ્યું નથી અને જે સાધુને સંગે કરીને ભગવાનનું મહાત્મ્ય પરિપૂર્ણ જાણ્યામાં આવે છે તે સાધુ સંત જ્યારે પોતાના સ્વભાવ (મહાત્મ્યજ્ઞાનમાં વિરોધી કામ, કોઈ, લોભ આઈક) ઉપર વાત કરે છે ત્યારે તે સ્વભાવને મૂકી શકતો નથી અને તે વાતના કરનારા જે સંત સાધુનો અવગુણા (આતો અવિયેક) છે વ્યવહારને જાણતા નથી કેવળ વાર્તા કરવામાં ચતુર છે. વિગેરે) અવગુણા લે છે તે પાપે કરીને સત્તસંગમાં ગાઢ પ્રીતિ થાતી નથી. (ગ.પ્ર.-૧)

ગોપાળાનંદ સ્વામીએ એમની જ્ઞાનની વાતોમાં વાત કરી છે જે સત્તસંગને વિશે અચળ પાયો હોય તે કેવાં લક્ષ્ણો ચુક્ત હોય ।

ઉત્તર : જે એક તો શ્રદ્ધા અતિશાય હોય ને સ્વભાવ ટાળવાને વિશે આગ્રહ પણ ઘણો હોય, ને સત્તસંગની ભીખણા પણ સર્વ પ્રકારે ખમતો હોય ને કોઈ રીતે કચવાઈ જાય નહિ એવાનો અચળ પાયો જાણવો. ને એવી જાતની સમજણા નક્કી કરવી એ જ કલ્યાણનું મૂળ સાધન છે.

લોચા-૧૭ - ભગવાન તથા સંતનું મહાત્મ્ય સમજાણું હોય તેનો પાયો સત્તસંગમાં અચળ છે જેને મહિમા નથી સમજાયો તેનો વિશ્વાસ નહિ.

*વચનામૃતના આધારે સત્તસંગમાંથી પાછા પડવાના લક્ષ્ણા, તથા વૃદ્ધિ પામવા માટે ગઢા પ્રથમ-૨૮ (અર્દ્ધબળ્યા કાઢનું, વધવાધટવાનું)

જે સત્તસંગી સત્તસંગમાંથી પાછો પડવાનો હોય તેને અસદ્દવાસનાની વૃદ્ધિ થાય છે ને તેને પ્રથમ તો દિવસે દિવસે સત્તસંગી માત્રાનો અવગુણા આવે છે, ને પોતાના હૈયામાં એમ જાણો જે સર્વે સત્તસંગી તો આણાસમજું છે ને હું સમજું છું એમ સર્વેથી અધિક પોતાને જાણો ને રાત્રિ દિવસ પોતાના હૈયામાં મુંજ્ઝાયા કરે અને દિવસમાં કોઈ ઠેકાણો સુખે કરીને બેસે નહિ ને રાત્રિમાં સૂચે તો નિદ્રા પણ આવે નહિ, ને કોઈ તો કાયરેય મટે જ નહિ, જે અર્દ્ધબળેલા

કાશની પેઠે ઘૂંઘવાયા કરે, એવું જેને વર્તે ત્યારે તેને એમ જાણીએ જે એ સત્તસંગમાથી પડવાનો થયો છે ને એવો હોય ને તે જેટલા દિવસ સત્તસંગમાં રહે પણ તેના હૈયામાં કોઈ દિવસ સુખ આવે નહિ ને અંતે પાછો પડી જાય છે.

સત્તસંગમાં જેને વધારો થવાનો હોય તેને શુભ વાસના વૃદ્ધિ પામે છે. ત્યારે તેને દિવસે દિવસે સત્તસંગી માત્રાનો હૈયામાં ગુણ જ આવે. અને સર્વે હિરિભક્તને મોટા સમજે ને પોતાને ન્યૂન સમજે, ને આહે પહોર તેના હૈયામાં સત્તસંગનો આનંદ વત્થ્યા કરે, એવાં લક્ષ્ણા જ્યારે હોય ત્યારે જાણીએ જે શુભ વાસના વૃદ્ધિ પામી છે. ને તે જેમ જેમ વધુ વધુ સત્તસંગ કરે તેમ તેમ વધુ વધુ સમાસ થાતો જાય, ને અતિશો મોટયપને પામી જાય છે. (ગ.પ્રથમ-૨૮)

ગઢા પ્રથમ - પદ (વદ્યાધટવાનું) મુક્તાનંદ સ્વામી પૂછ્યું જે “કોઈક તો સત્તસંગમાં રહીને દિવસે દિવસ પ્રત્યે વૃદ્ધિને પામતો જાય છે ને કોઈક તો સત્તસંગમાં રહીને દિવસ દિવસ પ્રત્યે ઘટતો જાય છે તેનું શું કારણ છે? ”

મહારાજશ્રી બોલ્યા જે મોટા (મોટાના લક્ષ્ણા અંત્ય-૩૮) સાધુ તેનો જે અવગુણા લે છે તે ઘટતો જાય છે ને તે સાધુનો જે ગુણ લે છે તેનું અંગ વૃદ્ધિ પામતું જાય છે ને તેને ભગવાનને વિશે ભક્તિ પણ વૃદ્ધિ પામે છે માટે અવગુણા ન લેવો ને ગુણ જ લેવો ને અવગુણા તો ત્યારે લેવો જોઈએ જ્યારે પરમેશ્વરની બાંધીલી જે પંચવર્તમાનની મર્યાદા તેમાંથી કોઈક વર્તમાનનો તે સાધું બંગ કરે ત્યારે તેનો અવગુણા લેવો, પણ કોઈ વર્તમાનમાં ફેર ન હોય ને તેની સ્વાભાવિક પ્રકૃતિ ન જણાતી હોય તેને જોઈને બીજા ઘણાક ગુણ હોય તેને ત્યાગ કરીને જો એકલા અવગુણને જ ગ્રહણ કરે તો તેના જ્ઞાન વૈરાગ્યાઈક શુભ ગુણા તે ઘટી જાય છે માટે વર્તમાનમાં ફેર હોય તો જ અવગુણા લેવો પણ અમથો ભગવાનના ભક્તનો અવગુણા લેવો નહિ ને જો અવગુણા નહિ લે તો તેના શુભ ગુણની દિવસ દિવસ પ્રત્યે વૃદ્ધિ થાતી જાય છે. (પ્રથમ-૫૩)

ગઢા પ્રથમ-૯ (વિવેકી-અવિવેકીનું) આ સત્તસંગમાં જે વિવેકી છે તે તો દિવસે દિવસે પોતાને વિષે અવગુણને દેખે છે ને ભગવાનને ભગવાનના ભક્તને વિષે ગુણને દેખે છે ને ભગવાન ને સાધુ પોતાના હિતને અર્થે કઠણ વચન કહે છે તેને પોતાના હિતકારી માને છે ને દુઃખ નથી લગાડતો તે તો દિવસે દિવસે સત્તસંગને વિષે મૌંટપને પામે છે.

અને જે અવિવેકી છે તે તો જેમ જેમ સત્તસંગ કરે છે ને સત્તસંગની વાત સાંભળે છે તેમ તેમ પોતાને વિષે ગુણ પર્ખે છે અને ભગવાન ને સંત એનો દોષ દેખાડીને એની આગળ વાત કરે છે તે વાતને માને કરીને અવળી લે છે ને વાતના કહેનારાનો અવગુણ લે છે તે તો દિવસે દિવસે ઘટતો જાય છે ને સત્તસંગમાં પ્રતિષ્ઠાહીન થઈ જાય છે. (ગઢા પ્રથમ-૯)

પંચાણા -૫ (માનીપણું ને નિર્માનીપણું કયાં સારું ?) જે સત્તસંગનો દ્રોહી હોય ને પરમેશ્વરનું ને મોટા સંતનું ઘસાતું બોલતો હોય તેની આગળ તો માન રાખવું તે જ સારું છે ને ઘસાતું બોલે ત્યારે તીખા બાળ જેવું વચન મારવું પણ વિમુખની આગળ નિર્માની થાવું નહિ તે જ રૂકું છે. ને ભગવાન ને સંતની આગળ તો માનને મુકીને દાસાનું દાસ થઈને નિર્માનીપણે પર્તવું તે જ રૂકું છે. (પંચાણા-૫)

ગઢા પ્રથમ-૭૮ ના વચનામૃતમાં શૂન્યાતીતાનંદ સ્વામીનો એક પ્રક્ષે છે તે આપણે આપણા જીવનમાં આજીવન યાદ રાખવા જેવો છે એ પ્રક્ષે ઘણાં મુમુક્ષુ જીવો, ઘણાં સાધકો માટે જુંદગીનો પ્રશ્ન છે. સ્વામીએ પૂછ્યું છે જે “જ્યારે સત્તસંગ કરે છે ત્યારે તો સંતમાં અને સત્તસંગમાં અતિશય હેત હોય આ પછી કેમ ઓછું થઈ જાય છે.”?

સત્તસંગમાં ઘણાને આવો અનુભવ થતો હશે કે હું સત્તસંગમાં નવો નવો જોડાચો ત્યારે મને જે સુખ આપવું, ભજનમાં, કથામાં જવાનું જે જેંચાણા, તત્પરતા હતી તથા સત્તસંગમાં જે દિવ્યતા હતી તે આજ નથી તેનું શું કારણ છે ?

ત્યારે ભગવાન શ્રી હરિ કહે છે કે “પ્રથમ તો અને સંતને વિશે અલોકિક ભતિ હોય ને પછી તો તે સંતનો અલ્પ દોષ જોઈને પોતાની કુબુદ્ધિએ કરીને ઝાકો દોષ પર્ખે છે. પછી એની અસદ્વાસના થઈ જાય છે તેણે કરીને સંતને વિશે ઓછો ભાવ થઈ જાય છે. તે જો વિચારીને અસદ્વાસનાને ટાળે તો પ્રથમ હતો તેવો શુદ્ધ થાય અને જો અસદ્વાસના ન ટાળે તો અંતે જતાં વિમુખ થઈ જાય છે.

લોકિક ભતિ અને અલોકિક ભતિમાં બહુ ફેર છે.
-સંતો ભક્તોને જોતાં જ બ્રહ્મની મૂર્તિ મનાય. અને સંતોમાં દેવોથી પર એવા મુક્તના દર્શન થાય તે દિવ્યભાવ રહે ત્યારે તેને અલોકિક ભતિ કહેવાય.

ભગવાન શ્રી હરિએ વચનામૃતમાં વારે વારે કહ્યું છે ભગવાનના ભક્તનો અભાવ અવગુણ ન લેવો અને પોતામાં તે દોષ હોય તે ટાળવો. સંતો ભક્તોમાં અવગુણ ન હોય એમ નથી કહેવું પરંતુ ભગવાને કહ્યું અવગુણ ન લેવો એમ કહ્યું છે કેમજે એમાંથી આપણું બુરું થાય છે જેમ આપણે ઘર્ં, બાજરી, ચોખા લાવીએ તેમાં કાંકરા આવ્યા હોય તેને કાઢી નાખીએ સાફ કરીએ છીએ તેમ સંતો ભક્તોના અવગુણ હોય તે કાઢી નાખવા અને ગુણ જ લેવા તો સત્તસંગમાં અચણ પાચો થાય છે. વળી એવો વિચાર કરવો જે તે ભગવાનનો છે ભગવાન એના માલિક છે જવાબદાર છે તારણાહાર છે માટે તે જે કરતા હશે તે અનું ઠીક કરતા હશે એમ સમજવું.

માટે મહારાજે અવગુણ આવ્યો તેને હકકાચા કૂતરા જેવો સમજવો એની લાળ આપણાને અડે તો આપણાને પણ અન્યના અવગુણ લેવા રૂપ હકકવા થાય છે. મહારાજે અવગુણ વિશે લાલ લાઈટ બતાવી છે માટે ચેતીને ભગવાનના આ સત્તસંગમાં રહેવું હોય તો અવગુણ ન લેવો અને આ દિવ્ય સત્તસંગમાં આગળ વધાય, ભગવાન આપણી ઉપર કૃપા દાખિ રાખે તે માટે સત્તસંગમાં અખંડ રહેવાય તેવું આચરણ, વર્તન કરવું અને સત્તસંગમાં આગળ વધાય તેવી પ્રભુને પ્રાર્થના કરવી.

કેવું જીવન જીવવાથી જીવનમુક્તિનો અનુભવ થાય છે ? લેખાંક-૨

લેખક : - શ્રી મનહરભાઈ ચંદ્રભાઈ રાઠવા (વડોદરા)

આપણા બાળકો આપણું જોઈને આચરણ કરતા હોય છે. ઘરના ભા-ભાપ તથા વડીલો પૂજા, પ્રાર્થના, દયાન, ભજન કરતા હોય તો તે બાળક પણ તેમ કરવા લાગે છે. તે બાળક ઘર, પરીવાર, ગામ, સમાજના માણસો જે બાજુ દોડે છે. પછી તે બાળક પણ તેમની પાછળ દોડવાનું શરૂ કરી દે છે. જગતમાં બધા જ માણસો બહારની બાજુ દોડતા રહે છે. આપણે પણ ઘણી વખત તેમની સાથે જાણ્યા, વિચાર્યા વગર દોડતા થઈ જઈએ છીએ. આ જગતનું તમામ શિક્ષણ બહારની ચાત્રાનું હોય છે. અંતરની ચાત્રાનું શિક્ષણ એક ભાત્ર બ્રહ્મવિદ્યા જ છે. આપણે આપણા બાળકોને આ લોકના બહારના સંસારમાં જોડાય તે પહેલા તેમને બ્રહ્મવિદ્યા શીખવા માટે કથા-સત્તસંગમાં અવશ્ય લઈ જવું જેથી તે બાળક બહારની તરફ જાય તે પહેલા તેને અંદર અંતરનો સ્વાદ મળી જાય. અંદરની ચાત્રા તરફ જવા માટે કથા સત્તસંગ સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય નહીં. તેને અંદરના સ્વાદનો અનુભવ થયા પછી તેને બહારના સ્વાદની કોઈ કિંમત રહે નહીં. એકવાર તેને આ કથા સત્તસંગનો રસ આવી જાય પછી તેની બહારની તમામ દોડધામ તેના માટે ઉદાસ થઈ જાય છે. પછી કોઈ બહાર જાય પણ ખરા પરંતુ તે કર્તવ્યવત્સરી જાય છે. વાસનાપત્ર નહીં પછી તે બહારના જીવનમાં સંલગ્ન રહે તો પણ તે બ્રહ્મરૂપ થઈને રહે છે. પણ ભોગીની રીતે નહીં. આમ આપણે આપણા બાળકોને સંસારનો (આ લોકનો) સ્વાદ આવે તે પહેલા તેમને પરમાત્માનો સ્વાદ આપી દેવો. આમ બ્રહ્મરૂપ થયા પછી કોઈ કર રહેતો નથી. પછી સંસાર તેની નજીક નથી પહોંચી શકતો. પછી તે સંસારમાં રહે છે. પરંતુ એક મહેમાનની જેમ તેનું ઘર તેના માટે ધર્મશાળા બની જાય છે. આ પરીવાર માટે જે જરૂરી

હોય તે તમામ કામ તે કરતો રહે છે. પરંતુ તેમાં જોઈપણ એવી વાસના નહીં રહેતી જે તેને અક્ષરદ્યામમાં જતા રોકી શકે. પ્રગાટ ભગવાનની ભક્તિમાં વિદ્ધન ન થાય તે માટે દુરાચરણાથી નિવૃત થવું અને ઈજિન્ઝ્યો અંતઃકરણ જીતવા તથા પંચવર્તમાન પાળવું આવશ્યક છે.

શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન હોય પણ સદાચારી થયા વિના પરમાત્માની પ્રાપ્તિ શક્ય નથી. અશાંત અને જેને ઈજિન્ઝ્યો વશ થઈ નથી. તે પણ પરમાત્માને પામતો નથી. ભગવાનની કૃપાને ઝીલવા માટે પાત્ર બનવું પડે છે.

આ જગતમાં રહી ધન પર હાથ પડે તે પહેલા પોતાના પર ભગવાનનો અનુભવ કરી લેવો જોઈએ. પછી ધન સાધન બની જશે. તે ધનનો ઉપયોગ કરશે. પણ ધન તેનો માલીક નહીં બની શકે. તેની પાસે સંપત્તિ હોય પરંતુ તે વ્યક્તિ બીજા જ ઢંગથી જીવન જીવે છે. તેના જીવનનો ગુણ જ અલગ હોય છે. કારણ કે તે માણસ કોઈપણ કાર્યમાં પોતાને બ્રહ્મરૂપ માનીને કાર્ય કરે છે. અને જે બ્રહ્મરૂપ નથી બની શકતા તે ભોક્તા બની જાય છે. અને ભોક્તા થવું તે દુઃખ છે. અને બ્રહ્મરૂપ બનવું તે પરમ આનંદ છે. બ્રહ્મરૂપ થયા પછી તેને નર્કમાં પણ મુકી દે તો પણ તેને દુઃખી નથી કરી શકતા. અને ભોક્તાને આપણે સ્વર્ગમાં પણ મુકી દઈએ તો પણ તેને દુઃખની બહાર નથી કાઢી શકતા. ભોગીનું મન દુઃખી જ રહે છે. કારણે ભોગીના લક્ષણ જ અલગ હોય છે. ભોગી મનનું પહેલું લક્ષણ એ હોય છે. કે તેને જે પણ મળે તેને ઓછું જ લાગે છે. ભોગી મનનું બીજું લક્ષણ તેને જે મળી જાય તે બધું વ્યર્थ લાગે છે. અને જે નહીં મળે તેને જ તે સાર્થક માને છે. ભોગી મનનું બીજું લક્ષણ એ છે કે તેની વાસના અનંત હોય છે.

માટે ભોગી મનને ગમે તે રીતે ગમે ત્યારે તેને સુખી કરવું અસંભવ છે. તે દરેક જગ્યાએ દુઃખી જ રહે છે. દુઃખ તેની અંદરથી જ પેદા થાય છે. દરેક વસ્તુ તેના માટે દુઃખમાં બદલાઈ જાય છે.

બ્રહ્મપ થયેલા ને દુઃખી કરવું અસંભવ છે. કારણ કે તેના પણ એવા લક્ષણ હોય છે. બ્રહ્મપ થયેલાનું પહેલું લક્ષણ એ છે કે તે જે પણ ઘટના બને છે. તેને તે પોતાનાથી અલગ માને છે. તે જાણો છે કે સર્વ કર્તા હર્તા ભગવાન છે. તેનું ધાર્યું સર્વ થાય છે. આમ સમજું દુઃખની સાથે તે એક નથી થઈ જતો અને જ્યાં સુધી તમે દુઃખની સાથે એક નહીં થાવ ત્યાં સુધી તમે દુઃખી નથી થઈ શકતા. બ્રહ્મપનું બીજું લક્ષણ એ છે કે તેને જે પણ મળી જાય તેનો તે સ્વીકાર કરે છે. તેને જે પણ મળે છે તે ભગવાનનો પ્રસાદ માને છે.

વચનામૃત ગઢા મધ્ય - ૨૨ પ્રમાણે ભગવાનને માર્ગ ચાલેલા ભક્ત માટે આ સંસારને વિશે માન થાઓ અથવા અપમાન થાઓ અથવા દુઃખ થાઓ, શરીર રોગી રહો અથવા નિરોગી રહો, દેહ જીવો અથવા મરો, પણ એને કોઈ જાતનો હૈયામાં ધાટ નથી જે આપણે આટલું દુઃખ થશે કે આટલું સુખ થશે એ બેમાંથી કોઈ જાતનો હૈયામાં ધાટ નથી. એ ભક્તજનના હૈયામાં તો એ જ દઢ નિશ્ચય છે જે “આ દેહ કરીને ભગવાનના ધામભાં નિવાસ કરવો છે પણ વચયાં કચ્ચાંય લોભાવું નથી.”

આ પ્રગટ ભગવાનની ભક્તિના માર્ગ ચાલવાનું તો શૂરવીર ભક્તનું જ કામ છે.

આ દુનિયામાં મરે તો બધા જ છે. પરંતુ બધા જ મરવાના કારણે જીવનને નથી જાણી શકતા. શાસ્ત્રો કહે છે કે આપણે પણ કેટલીય વખત મૃત્યુ પામ્યા છે. અને બીક છે કે હજુ કેટલી વખત મૃત્યુ પામીશું. પરંતુ મૃત્યુ હોય છે એક જબરજસ્તી અને આપણે મરવા તૈયાર નથી. પણ મરવું પડે છે. તેથી મૃત્યુ બની જાય છે. એક દુઃખ એક પીડા, એક

સંતાપ અને મૃત્યુની પીડા એટલી ખતરનાક છે તેનાં દુઃખના ઝીલવા માટેનો એક જ ઉપાય છે કે તમે (આત્મારૂપ) (બ્રહ્મરૂપ) (અક્ષરરૂપ) થઈ જાવ. આપણે આપણા જીવનના છેલ્લા શ્વાસોમાં મૃત્યુના ભયને કારણે બેહોસ થઈ જઈએ છીએ. જેના કારણે આપણાને આગળનું કંઈ રમરણ રહેતું નથી. જેને મૃત્યુનો ભય રહે છે. તેને દેહથી આત્મા જુદો છે તેનું જ્ઞાન નથી. મનુષ્યને ભગવાને વિશેષ બુદ્ધિ આપી છે. એટલે આ દેહ તે હું નથી. હું તો આત્મા છું, અક્ષર છું, બ્રહ્મ છું એમ માની ભગવાનની ભક્તિ કરવાથી કોઈ વિદન આવતું નથી.

વચનામૃત લોચા-૨ માં મહારાજે કહ્યું છે કે ચાર પ્રકારના જે ભક્ત તેને મૃત્યુનો ભય રહેતો નથી. ૧. વિશ્વાસી એમ સમજે જે મને પ્રત્યક્ષ પુરુષોત્તમ ભગવાન મધ્યા છે. માટે હું કૃતાર્થ છું. ૨. જ્ઞાની ને તો આત્મજ્ઞાનનું બળ હોય ને એમ માને જે હું બ્રહ્મસ્વરૂપ ભગવાનનો ભક્ત છું માટે એને મૃત્યુનો ભય હોય નહિ. ૩. શૂરવીર હોય તે થકી તો ઈન્દ્રિયો અંતઃકારણ થર થર કંપતા હોય. તેથી કોઈ વાતે પરમેશ્વરની આજ્ઞામાં ભંગ થાય નહિ. માટે પોતાને કૃથાર્થપણું માને. અને ૪. જે પ્રીતિવાળો તેને પ્રતિપ્રતાનાં અંગ છે. તેથી પોતાના પતિ જે ભગવાન તે વગર બીજે વૃત્તિ જાય જ નહિ. ને ભગવાન તેને વિશે પ્રીતિ રાખે. માટે પોતાને કૃતાર્થપણું માને ને મૃત્યુનો ભય રહે નહિ. આમ આવા મુમુક્ષુ હરિભક્તો જ જીવનમુક્તિની અનુભૂતિ કરે છે. તેઓ દેહ છતાં અને દેહને મૂકીને પણ ભગવાનના દિવ્ય સુખને અનુભવે છે. આવા ભક્તો આગળ મૃત્યુ જ મરી જાય છે. આમ પ્રગટ પુરુષોત્તમ શુદ્ધ સંપ્રદાય ભાદરણા, બાકોરોલ સંસ્થામાં આપણા જીવનમાં એકાંતિકી ભક્તિ કરી હોશપૂર્વક મરવા માટેની કલા શીખવામાં આવે છે. કારણ કે બ્રહ્મપ થઈ પરબ્રહ્મની ભક્તિ કરનાર માટે મૃત્યુ જ અમૃતનું દ્બાર બની જાય છે. જયશ્રી પુરુષોત્તમ. (કમશઃ) આવતા અકે.

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાનનો એક હેતુ - શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ પાળવો અને પ્રવર્તાવવો અંતર્ગત “ધર્મ”

લેખાંક-૩

લેખક : શ્રી નાનિનભાઈ કનુભાઈ રાઠવા (બાકરોલ)

શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ અંતર્ગત “ધર્મ” ની પરિભાષા

લેખાંક : ૧ અને ૨ માં આપણે ભરતખંડમાં મનુષ્ય દેહનું કર્તવ્ય, પ્રગટ ઉપાસના, પ્રગટ ભગવાનનો એક હેતુ શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ પાળવો અને પ્રવર્તાવવો વગેરેનું નીરૂપણ જોઈ ગયા છીએ. તથા આપણે શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ વિશે પણ સમજું ગયા છીએ કે શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ એટલે “ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને મહાત્મે સહિત ભક્તિનો સમન્વય !” અર્થાત् કે એકાંતિક ધર્મમાં ચાર તત્ત્વ આવે છે. ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય અને ભક્તિ આ ચાર વાત જીવના હૃદયમાં દઢ કરાવવા માટે પણ સ્વયં અક્ષરાધિપતિ પરબ્રહ્મ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાન આ પૃથ્વીલોકમાં અવતાર ધારણા હતો.

હ્યે અહીં લેખાંક :૩ માં આપણે શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ અંતર્ગત “ધર્મ” શબ્દની પરિભાષા, “ધર્મ” ની સર્વોપરિતા, ધર્મ પાલન વિશે શ્રીજી મહારાજના હૃદયગત અભિપ્રાયો તથા ધર્મના પ્રકારો વગેરે જેવા મુદ્દાઓને દ્યાનમાં રાખીને “ધર્મ” નું વિસ્તૃત નીરૂપણ કરીશું.

“ધર્મ” શબ્દની પરિભાષા :

સ્વયં શ્રીજી મહારાજ શિક્ષાપત્રીના ૩૮માં શ્લોકમાં ‘ધર્મ’ ની સિદ્ધાંતરૂપ વાત લખી છે. જેમાં આપણાને ધર્મે રહિત નહીં પણ ધર્મે સહિત ભક્તિ કરવાનો આદેશ આપ્યો છે. જેમ કે – ધર્મેણ રહિતા કૃષ્ણ ભક્તિ: કાર્યા ન સર્વથા । અર્થાત् “ધર્મે રહિત ભગવાનની ભક્તિ કોઈ પ્રકારે ન કરવી” (શિક્ષાપત્રી-૩૮) પરંતુ ધર્મેણ સહિતા કૃષ્ણભક્તિ: કર્યેતિ તદરહ: । અર્થાત् “ધર્મે સહિત જ ભગવાનની ભક્તિ કરવી તે સર્વ સત્ત શાસ્ત્રનું રહણ્ય છે.” (શિક્ષાપત્રી -૧૦૨)

ધર્મ પાળવા વિશે પોતાનો સિદ્ધાંત બતાવતાં શ્રીજી મહારાજે ગાઢા મદ્ય પ્રકરણાના-૨૭ માં વચનામૃત માં કહ્યું છે કે - “પોત પોતાના ધર્મમાં રહીને ભગવાનની ભક્તિ અને ઉપાસના કરવી એ અમારો સિદ્ધાંત છે.” તો આપણે પરબ્રહ્મ પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાનના આ સિદ્ધાંતને દઢ કરવા માટે ‘ધર્મ’ શબ્દની કેટલીક પરિભાષા સમજુાએ.

૧. “ધર્મ” ની વ્યાખ્યા શ્રીજી મહારાજે શિક્ષાપત્રીના ૧૦૩માં શ્લોકમાં આપી છે -

ધર્મોજ્ઞેયः સદાચાર શ્રુતિ સ્મૃતિ: ઉપપાદિતः ।
અર્થાત् “શ્રુતિ અને સ્મૃતિ એ જે પ્રતિપાદિત કરેલ સદાચારને ધર્મ જાણવો” અર્થાત् કે શ્રીજી મહારાજના આત્મિતોના મતે શ્રુતિ= શિક્ષાપત્રી અને વચનામૃત તથા સ્મૃતિ = સ્વામીની વાતો કહેવાય છે તેથી આ શાસ્ત્રોમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે જે યભ-નિયમાદિનું આચરણ કરવું તે ધર્મયુક્ત આચરણ કહેવાય.

શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ (સ્વામીનારાચણ સંપ્રદાય) ભાદરણ-બાકરોલ સંસ્થાના આત્મિતો માટે તો કહી શકાય કે શ્રુતિ અને સ્મૃતિ તથા પૃથ્વી ઉપરના તમામ ધર્મશાસ્ત્રોના સારમાં સાર કહી શકાય એવું અજોડ, અદ્વિતીય અને દિવ્ય શાસ્ત્ર એટલે કે “મુક્તની શિક્ષાપત્રી” કહેવાય. મુક્તની શિક્ષાપત્રી અને શ્રી ગુરુજ્ઞાન ગીતામાં જતાવ્યા પ્રમાણે જ આપણે સૌ વર્તવાનું છે. અર્થાત् કે તેમાં કેવી રીતે ખાવું-પીવું-બોલવું-ચાલવું, કેવી રીતે ઊંઘવું ? કેવી રીતે બ્રહ્મચર્ય પ્રત પાળવું ? સંકલ્પ કેમ કરીને ટાળવા ?, પંચ નિર્વિકલ્પ વર્તમાન કેવી રીતે પાળવા ? તથા ભગવાનના દિવ્યચરિત્રાને કેવી રીતે સમજવા ? વગેરે વિશે સ્પષ્ટ રીતે અને ચોક્કસપણે નીરૂપણ કરવામાં આવ્યું છે. તે “શિક્ષાપત્રી” અને

હર્ષ કર નો, તો પરલોકનો કરનો, કે જેમાં શોક જ નથી.

“ગુરુજ્ઞાન ગીતા” માં બતાવ્યા પ્રમાણે આપણે વતીનિ ભગવાનની અનન્ય પ્રસન્નતા મેળવીને આપણે અક્ષરદ્યામના અધિકારી થઈએ. અર્થાત् કે આ આપણે છેલ્લો જન્મ સમજુને નિયમ-ધર્મમાં સારદાર આચરણ કરવા પુરુષપ્રયત્ન કરીએ.

૨. “શ્રી પુરુષોત્તમ લીલાસાગર” ના ૧૪ મા તરંગમાં જે “ધર્મ” શબ્દની પરિભાષા આપી છે તે જોઈએ તો

“દેહ હાલે નહીં એ જ ધર્મ,
જ્ઞાન અક્ષર માનવું પરમ,
સંકલ્પ કાપે તે જાણો વૈરાગ્ય,
હેતે હરિ સાથે જોડાવું તે ભક્તિ.”

(શ્રી પુરુષોત્તમ લીલાસાગર-તરંગ-૧૪)

અર્થાત् સ્થૂળ શરીર, સૂક્ષ્મશરીર અને કારણશરીર આ ત્રણા દેહ કરીને ભગવાનની આજ્ઞાનુસાર નિયમ-ધર્મ પ્રમાણે જ વર્તન કરવું એ જ ધર્મ સમજવો.

“દેહ હાલે નહીં એ જ ધર્મ” ધર્મની આ પરિભાષા તો સર્વોપરિ, સર્વોકૃષ્ણ અને અદ્વિતીય છે. આપણું સદ્ગુરૂચ્ય છે કે આ મૃત્યુલોકથી તે અષ્ટ આવરણ પાર જે અક્ષરદ્યામ સુધી જવાનો સરળ, શુદ્ધ અને સર્વોપરિ ભાર્ગ અને જે અક્ષરદ્યામનું જ મદ્દય સ્થાનક આપણાને પ્રાપ્ત થયું છે. માટે આપણે “ધર્મ” દફ્પણે પાળવો જ જોઈએ. પરંતુ બહુધા સત્સંગીજનો તો આલોક બંધનમાં આવી જઈ જગતના અન્ય સામાન્ય મનુષ્યની જેમ વર્તે છે. તેઓ દુર્યોધનના જેવી હાલતમાં જ જીવી રહ્યા છે. દુર્યોધન સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહ્યું હતુંકે

જાનામિ ધર્મમ् ન ચ મેં પ્રવૃત્તિ ।

જાનામિ અધર્મમ् ન ચ મેં નિવૃત્તિ ॥

અર્થાત् “હું ધર્મને તો જાણું છું પણ તે પ્રમાણે આચરણ કરી શકતો નથી અને અધર્મને પણ જાણું છું છતાં પણ તેને છોડી શકતો નથી.” તેમ આપણે પણ વિચારયું જોઈએ કે આપણે ક્યાંથી આવ્યા છીએ અને આપણે ક્યાં જવાનું છે ?

આપણે શું કરવું જોઈએ ? શું ન કરવું

જોઈએ, આપણે શું કર્યું ? કેટલું કરવાનું બાકી છે ? આ જો સમજુ ગયા હોઈએ તો હવે આ દેછની સ્મૃતિ રહે ત્યાં સુધી ધર્મ-નિયમમાં સારદાર રહીએ. અને ધર્મ-નિયમ અનુસાર જ આપણું આચરણ કરવા પુરુષપ્રયત્ન કરીએ. અને “અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ શ્રી ડાખ્યાભાઈ મહારાજ” ની અનન્ય કૃપા ને પાત્ર થઈએ. અને હવે અક્ષરદ્યામમાં જ જવું છે. એવો એક જ દફસંકલ્પ કરીએ.

શુદ્ધ ઓકાંતિક ધર્મ અંતર્ગત “ધર્મ” ની સર્વોપરિતા : આ સમગ્ર બ્રહ્માં ધર્મથી ધારણ કરાયેલ છે. બ્રહ્મા, ઈન્દ્ર આદિક દેવોને પણ ધર્મ પાલન કરવા ચોગ્ય છે. નીચ જાતિમાં મનુષ્ય દેહ પામીને જો ધર્મ પ્રમાણે વર્તન કરે તો તે નીચ મનુષ્યનું બ્રહ્માદિક દેવો પણ પૂજન કરે છે, તેનો સત્કાર કરે છે, તેના વખાણ કરે છે. અને જો બ્રહ્મા, ઈન્દ્ર, નારદ આદિક દેવો જો અધર્મ અનુસાર વર્તે તો નીચ જાતિમાં જન્મેલો મનુષ્ય પણ તેઓની નિંદા કરે તો એમાં કાંઈ જ ખોટું નથી. અર્થાત् કે જે જેટલા પ્રમાણમાં ધર્મ પ્રમાણે વર્તન કરે તે એટલી જ મોટાઈને પામે છે. સદ્ગુરૂ શ્રી ગુણાતીતાનંદ સ્વામી પણ આજ વાતની સ્પષ્ટતા કરતાં કહે છે - “આપણામાં કીયાઓએ કરીને, પદાર્થોએ કરીને કે હૃદીઓએ કરીને મોટપ ન સમજવી, આપણામાં તો ધર્મે કરીને જ મોટપ સમજવી.”

હે મુમુક્ષુજનો ! આ સંસારમાં બહુધા મનુષ્ય સમાજ સુખ, શાંતિ, પદ, પ્રતિષ્ઠા, પૈસો અર્થાતું ધન, દ્રવ્ય મેળવવા માટે તો સતત પ્રયત્નો કર્યા જ કરે છે. અને પોતાના જીવનમાં ઉપયોગી બધા જ ભૌતિક સુખના સાધનો હોવા છતાં પણ આત્મશાંતિ કે સંતોષ તેને રહેતો જ નથી. કારણ કે ખરેખર સાચા સુખનું મૂળ એ નાશવંત વસ્તુઓ નથી ! માટે ભગવાનનું ખરેખરં સાચું સુખ મેળવવું હોય તો આ સંસારના મિથ્યા ભૌતિક સુખોમાંથી દિન પ્રતિદિન આસક્તિ ટાળીને હંમેશા ધર્મનું દફ પણે પાલન કરવું જોઈએ. કેમકે ધર્મ પાળીએ તો જ ભગવાનની ભક્તિ

કરી શકાય અને ભગવાનની ભક્તિ કરીએ તો જ ભગવાનના સાખ્ત સુખની પ્રાપ્તિ આપણને થઈ શકશો. અન્યથા કદાપિ નહીં.

આધુનિક માનવ સમાજમાં આપણે જોઈએ છીએ કે બહુધા સત્તસંગીઓ ધર્મ અનુસાર જીવન જીવવામાં શિથિલ અર્થાત્ કે પાછા પડતા જાય છે, તેમ તે સંતસંગીજન અશાંતિ અને વિપત્તિઓનો જ ભોગ બનતો જાય છે. અને સમગ્ર માનવ સમાજ આજે મનની માનીનતાના દુઃખના દાવાનળથી હળાહળ બળી રહ્યો છે. એનું મુખ્ય કારણ જોઈએ તો એ છે - આજે બહુધા મનુષ્યો ભગવાનના કર્તા પણાનું અનુસંધાન ભૂલીને ધર્મનો તિરસ્કાર કરે છે અને હંમેશા તે પશુધર્મનું જ આચરણ કરવાનું શરૂ કરી દીધું છે. અર્થાત્ કે અત્યારના મનુષ્ય સમાજમાં ખાવા-પીવા, બોલવા-ચાલવા, ઓઢવા-પહેરવા, સુવા-બેસવા વગેરે બાબતો પ્રત્યે કોઈ પણ પ્રકારનો વિયેક-વિચાર કે ધર્મ મર્યાદા જોવા મળતી જ નથી. પરંતુ આપણે સમજુએ તો છીએ જ - જેમ ગટરના પાણીને લઈને આપણે સ્નાન કરતા નથી કે તે પાણી પીતા પણ નથી અને તેનો તલકાળ જ ત્યાગ કરીએ છીએ. તેમ ધર્મ વિનાના કર્મથી જો અફળક ધન મળતું હોય, ઘણો જ લૌકિક લાભ થતો હોય તો પણ તે કર્મનો તો ગટરના પાણીની જેમ તલકાળ જ ત્યાગ કરવો. અર્થાત્ કે આપણે સત્તસંગીજનોએ તો કર્મ કરવામાં વિયેક રાખવો. શાસ્ત્રોમાં નિષેધ કરેલા કર્મ તો કરવા જ નહીં. અને હંમેશા ધર્મ-નિયમાનુસાર જ આપણે હંમેશા વર્તવાનો આગ્રહ રાખવો.

જે મનુષ્ય આટલો જ સંકલ્પ કરે કે - “આજથી હું ધર્મ પાળીશ.” અને તે સંકલ્પ સાથે જ તેનું આયુષ્ય પુરુ થઈ જાય અને તેનું મૃત્યુ થાય તો પણ તેનો જીવ તો ધર્મ પાળવાના સંકલ્પના બને કરીને જ સ્વર્ગના સુખને પામે છે. (અન્તે યા મતિ સા ગતિ પ્રમાણે) તો પછી જે મનુષ્ય, ધર્મભૂત, શિક્ષાપત્રી, વચનામૃત તથા મુક્તની શિક્ષાપત્રીમાં

બતાવ્યા પ્રમાણે ધર્મયુક્ત જીવન જીવે તો તેને ભગવાનના અક્ષરદામનું અવિનાશી સુખ મળે તેમાં તો શું શંકા કરવાની હોય ? એ તો મળે મળે ને મળે જ! કારણ કે ભગવાન કોઈનું સપાહું રાખતા નથી. આ ભગવાન તો રોકું ફળ આપનારા છે.

* ધર્મ પાલન વિશે શ્રીજી મહારાજના હૃદયગત અભિપ્રાયો : (૧) શ્રીહરિએ પોતે આ મૃત્યુલોકમાં જન્મ ધરવાનો એક મુખ્ય સિદ્ધાંત પોતાના આશ્રિતોને સ્વભુખે જ છાવતાં “શ્રીમદુન્મતગંગામહાત્મ્ય” નામના ગ્રંથના ૧૦૭ માં અદ્યાયમાં સ્પષ્ટ લખ્યું છે.

મદદિંસેવનાં ભક્તા ધર્મ વર્ણશ્રમોદિતા ।

પાલનીયા હી વર્તન્તે દેહસ્મૃતિ ત્યવથિ સ્ફુરમ् ॥૧॥

સંગ ભક્તિશ્વ કર્તવ્ય નિરંગ તૈવ કર્હિચિત ।

ઇત્યસ્તિ મમ સિદ્ધાંત : શાસ્ત્રયોને: પરાત્મનઃ ॥૨૦॥

એતદર્થ મમ પ્રાદુર્ભાવોદરિત યેતિ બુધ્ધદ્વયતામ् ।

ઘટેત નાન્યથા ભક્તા વાગ્યાગૌચરસ્ય હિ ॥૨૨॥

અર્થાત્ “હે ભક્તો ! મારા ચરણ સેવકોએ પોતાના વર્ણ અને આશ્રમના ધર્મ જ્યાં સુધી પોતાના દેણનું ભાન રહે ત્યાં સુધી પાળવાના છે. ભગવાનની ભક્તિ ધર્માદિક અંગોએ સહિત જ કરવી, તેનો ત્યાગ કરીને ન કરવી. શાસ્ત્રોએ જેનું પ્રતિપાદન કરે છે આવો પરમાત્મા હું છું અને ધર્માદિ અંગોએ સહિત ભક્તિ કરવી તે મારો સિદ્ધાંત છે.

હે ભક્તો ! ધર્મ, જ્ઞાન અને વૈરાગ્યે સહિત મહાત્મ્ય સમજવા સાથેની ભક્તિની પ્રવૃત્તિ માટે જ આ ભૂમિ ઉપર મારો પ્રાદુર્ભાવ થયો છે. તે સિવાય તો હું વાણી અને મનને પણ અગોચર છું તેથી મારો પ્રાદુર્ભાવ સંભવે જ નહિં.”

૨. શ્રીજી મહારાજે સ્વયં વાત કરી છે કે - “મારા સર્વ આશ્રિતોએ સ્વી સંગની ઈચ્છાથી કે ધનની ઈચ્છાથી કે પછી કોઈ પણ લૌકિક પદાર્થની ઈચ્છાથી ધર્મનો ત્યાગ કરવો નહીં. કારણ કે જ્યારે આ શરીરનો નાશ થાય છે ત્યારે તમામ ધને, સંપત્તિ, કુટુંબ, પરિવાર આ બધું અહીંયા જ પડી રહેવાનું છે. પરંતુ જે ધર્મનું

પાલન કર્યું હશે તો તે ધર્મ જ જીવાત્માની સાથે પરલોકમાં પણ જાય છે.” માટે ધર્મ પાળવામાં વિલંબ ન કરવો. આપણું આ આચુષ્ય કયારે પુરું થઇ જાય તેનો કોઈ જ નિર્ધાર નથી. તો હવેથી ધર્મ પ્રમાણે વર્તન થાય એવો જ દઢાવ કરીએ.

૩. શ્રીજી મહારાજે સત્સંગિજીવનમાં પણ ધર્મ પાળવા માટે પોતાનો હૃદયગત અભિપ્રાય જણાવ્યો છે કે -

નાવસીદતિ ચેદ્ર્ધર્મ: કપાલેનાપિ જીવતા ।

આરયો: અસ્મીત્યેવ મન્તવ્યં ધર્મવિત્તા હિ સાંધ્વઃ ॥

(સત્સંગિજીવન ડ્રિ. અ. ૧ (૩૪))

અર્થાત् “ધર્મ પાળતાં પાળતાં કદાચ લિક્ષા માગવાનો પ્રસંગ આવે તો ભીખ માર્ગીને પણ પોતાને હું ઘનવાન છું એમ માનવું. કારણ કે ધર્મ છે તે જ સાચું ઘન છે એમ મહાપુરુષોએ પણ કહ્યું છે. તેઓ ધર્મને જ સાચું ઘન માને છે.” ધર્મનું પાલન કરતા હોઈએ અને અધર્માલોકો ધર્મને છોડાવવા માટે આપણાને હેરાન કરે, મજબુર કરે તો પણ ધર્મને છોડી અધર્મથી ઘન મેળવું નહીં. તેમજ અધર્મ કરવાનો સંકલ્પ પણ કરવો નહીં.

૪. મનુષ્ય માત્રનો ઉદ્ધાર સત્તા, સંપત્તિ, પદ, પ્રતિષ્ઠા કે ઘનથી તો કદાપિ થતો નથી. પરંતુ તે ધર્મ પ્રમાણેના આચરણથી થાય છે. મનુષ્યની શોભા ઘનથી નહીં પરંતુ ધર્મથી જ વધ્યે છે. માટે ગમે તેમ થાય પણ ધર્મ છોડશો નહિ. જે ધર્મને છોડતા નથી તેમને ભગવાન કયારેય છોડતા જ નથી. અને સ્વચ્છ ભગવાન તો કહે છે કે જે ધર્મ પ્રમાણે હંમેશા આચરણ કરે છે તે તો મારો વંશજ છે, તે ધર્મવંશી છે.

પ. હે મુક્તજ્ઞનો !

ધર્મ એવ હતો હન્તિ ધર્મોરક્ષતિ રક્ષિત : ।

અર્થાત् આ લોકમાં કોઈ કોઈને હણતુ (મારતું) નથી તેમજ કોઈ કોઈનું રક્ષણ પણ કરતું નથી. માત્ર ને માત્ર ધર્મ જ પોતાને છોડી દેનાર પુરુષનો નાશ કરે છે અને ધર્મ જ પોતાને પાળનાર મનુષ્યનું રક્ષણ પણ કરે છે.

૫. શ્રીજી મહારાજ ગઢા મદ્ય પ્રકરણાના-૩૫ માં વચ્ચનામૃતમાં ધર્મ પાલન વિષે જે વાત કરી છે તે જોઈએ તો - “ભગવાનની મૂર્તિનો આશ્રય હોય ને ભગવાનના ચરિત્રને ગાતો, સાંભળતો હોય ને ભગવાનનું નામ, સ્મરણ કરતો હોય ને જો તેમાં ધર્મ ન હોય તો તે માથે પાણો (પથ્થર) લઈને સમુદ્રને તરવા ઈચ્છે એવો જાણવો ને તેને ચંડાળ જેવો જાણવો.” “ગૃહસ્થને પણ પોતાની મા, બેન, દીકરી સામું દષ્ટિ માંડીને ન જુવે તો ધર્મમાં રહેવાચ.”

૭. ગઢા મદ્ય પ્રકરણાના -૪૭ માં વચ્ચનામૃતમાં પણ કહ્યું છે કે - “ભગવાનના અવતાર તો પોતાના એકાંતિક ભક્તના જે ધર્મ તેને પ્રવર્તાવિવાને અર્થે થાય છે અને વળી જે એકાંતિક ભક્ત છે તેને તો દેહે કરીને મરવું એ મરણ નથી એને તો એકાંતિક ધર્મમાંથી પડી જવાય એ જ મરણ છે.”

૮. ધર્મ વિનાનો મનુષ્ય જીવતો છતાં મરેલો જ છે અને ધર્મવાન પુરુષ મરી જાય તો પણ જીવતો જ રહે છે, ધર્મવાન કદ્ય રીતે જીવતા રહે છે ? તો કે પૂર્વે જે સત્પુરુષો થઇ ગયા છે તેઓને આપણે વારંવાર યાદ કરીએ છીએ તેની પ્રસંશા કરીએ છીએ. તેની પાછળનું મુખ્ય કારણ તો એ છે કે તેઓ પોતાનો આચરણરૂપી દેહ પૃથ્વી ઉપર મૂકીને ગયા છે. તેમજ દિવ્યદેહે કરીને પણ સત્પુરુષો આ પૃથ્વી ઉપર વિચરણ કરતા હોય છે. માટે કહી શકાય કે ધર્મવાન પુરુષોને મરેલા છતાં પણ જીવતા માનવામાં આવે છે.

૯. જે મનુષ્ય જ્ઞાનના અભિમાનમાં ધર્મનો ત્યાગ કરે છે તેનું પણ પતન થાય છે. ધર્મ વિનાની ભક્તિ ભગવાનને ગમતી જ નથી. જે લોકો ધર્મ પાળતા નથી. તે લોકોનું જીવન તો (અજાગલસ્તનસ્યેવ તસ્ય જન્મ નિર્થકમ् ।) અર્થાત્ બકરીના ગળામાં રહેલા આંચળની જેમ નકામું છે. (ધર્મ સ્તિષ્ઠતિ કેવલં ।) માટે ધર્મનું આચરણ કરવું.

૧૦. ધર્મનિષ્ઠા પ્રધાનપણે રાખવાનું શ્રીજીમહારાજ પણ કહેતા હતા તે સદગુરુ શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ

‘પુરુષોત્તમ પ્રકાશ-૩૮ માં પ્રકારણામાં નોંધ કરી છે ધર્મ છે અમને બહુ વહાલો રે, એમ કહે છે ધર્મનો લાલો રે । ધર્મવાળા સાથે હેત મારે રે, એમ કહે વાલો વારે વારે રે ॥ ધર્મવાળા આપે અન્નજળ રે, બહુ સ્વાદુ લાગે એ સકળ રે ॥ ધર્મવાળાનું ફળ દળ ફૂલ રે, જે દિયે તે જાણું અમૂલ છે ॥

શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ “સારસિદ્ધિ” ગ્રંથમાં ધર્મને દઢ રાખવા માટે જાણાવે છે કે - સુધી સહેલ એ વાત છે, ધર્મ પાળવો દઢ મને । ધર્મ મૂકીને કામ કોઈ, કરવું નહિ કોઈ દને ॥ ધર્મ બોલવું, ધર્મ ડોલવું, ધર્મ જોવું દષે કરી । સુતા બેઠા જાગતાં, ધર્મ નેમ રહેવું ધરી ॥ ધર્મ હાલવું ધર્મ ચાલવું, ધર્મ લેવું ને દેવું વળી । ધર્મ રહેવું ધર્મ કહેવું, ધર્મ લેવી વાત સાંભળી ॥ ધર્મ ખાવું ધર્મ પીવું, ધર્મ વિના ન ધરવા પાવ । કરે કરવું કામ ધર્મનું, ધર્મ કરવો તન નિભાવ ॥ સર્વે કામ ધર્મે કરવા, ધર્મ મૂકી ન કરવું કાંઈ ।

સર્વે કાળે એમ સમજુ, રે'વું સદાય ધર્મ માંઈ ॥ સુખ દુઃખના સમૂહ માંહિ, મુંજાઈ ધર્મ મૂકવો નહિ । નિષ્કુળાનંદ કહે નિશ્ચે કરી, ધાર્યો ધર્મ તે ચૂકવો નહિ ॥ - સારસિદ્ધિ, કડવું-૨૫

આમ સદ્ગુરુ શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી કહે છે કે - “ગમે તેમ થાય પણ ધર્મનું તો દઢ મને કરીને પાલન કરવું, ધર્મ છોડીને કોઈ દિવસ કાંઈ પણ કામ કરવું નહિ.” કારણ કે આ શરીરદૂપી વૃક્ષનું મૂળ ધર્મ છે. વિષેક તેનાં ફૂલ છે, શમ-દમાદિક તેનાં સુંદર પત્રો (પણો) છે. ભક્તિ તેની છાચા છે અને મુક્તિ તેનું ફળ છે. માટે ધર્મદૂપી મૂળ હશે તો જ મુક્તિદૂપી ફળની પ્રાપ્તિ થશે. આ રીતે પોતાના આધ્રિતોને નિયમબદ્ધ કરવા અને એમને શુદ્ધપણે વર્તાવવાનો શ્રીજી મહારાજનો ખૂબ જ કરુણાસભર આગ્રહ છે! જે વર્તમાનકાળે શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ પ્રવર્તક અક્ષરાતીત પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાન (પ્રગટ શ્રી ડાલ્યાભાઈ મહારાજ) નો પણ એક હેતુ છે કે સર્વે આધ્રિતો મુમુક્ષો શુદ્ધ એકાંતિક ધર્મ પાળે અને પ્રવતયિ. ક્રમશા:

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનનો જ્ઞાનોપદેશ

લેખક : શ્રી જલ્લુભાઈ મગનલાઈ પટેલ (સુરત)

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાને ઈ.સ. ૧૯૭૫ માં ૪૫ દિવસનો સમૈયો કરેલો તેની જ્ઞાનવાર્તા (જ્ઞાન વાર્તામંથી) ગતાંક અંક ૪ પાન ૨૩ પછી ચાલુ (સંવત ૧૯૮૨ કારતક વદ બીજથી દોઢ માસના સમૈયાની જ્ઞાન વાર્તાચાલુ)

ગોવિંદભાઈ માસ્તરે પુછ્યું જે-માચા ભગવાનના ભગતને કેમ દુઃખ દે છે ? ત્યારે મહારાજે લક્ષ્મીજીનું દસ્તાંત આપ્યું, જે લક્ષ્મીજીએ એક વખત ભગવાનને કહ્યું જે તમારું મારા વડે ચાલે છે. ત્યારે લક્ષ્મીજીએ માન્યું નહિ, ત્યારે ભગવાને કહ્યું તુ તારું જોર ચલાવને હું મારું જોર ચલાવું પછી લક્ષ્મીજીએ વાધરણાનું રૂપ લઈને કીંમતી કટોરા સોનાના ટોપલામાં લઈ એક ગામમાં ઝાડ તણે બેઠાં ને બચકાં

ભરવા લાગ્યાં. કટોરામાં જે ખાવા આપે તે ખાઈને કટોરો ફેંકી દે ને તે લઈ જાય. એવી લાલચે તેને ઘણા લોકો ખાવાનું આપવા માંડ્યા. ભગવાને સાધુ બ્રહ્મચારીનું રૂપ લઈને તે જ ગામમાં જ્ઞાન કરતા હતા. લોકો શાંતિથી તેમનું મોં જોઈ રહ્યા. પછી એક જાણ લક્ષ્મીજીને ખાવા આપવા ગયો. ત્યારે લક્ષ્મીજી કહે પેલા જોગટાને બાંધી ગદેડા ઉપર બેસાડી મારી કને લાવીને કાઢી મુકો. એવું સાંભળીને લોકોમાં દ્રવ્યની લાલચથી ભક્તિનું જ્ઞાન રહ્યું નહિ ને તે જોગટાને પકડવા લાગ્યા ત્યાં તો જોગટાને વાધરણા રૂપ દીઠા ને વાધરણા જોગટારૂપ દીઠા. તેથી વાધરણાને બાંધી ગદેડા ઉપર બેસાડી ત્યારે કહે હું વાધરણા છું પણ કોઈએ માન્યું નહિંને ગદેડા ઉપર બેસાડી કાઢી મુકી.

નહાર કરતાં માંહી સાંન વ લાગે, ત્યાં સુધી, ખેને પ્રાયશ્ચિત છે. માટે તે ઓટા આગામ કહેણું. (23)

પછી ભગવાન તથા લક્ષ્મીજી બે બેગા થયા ત્યારે ભગવાને કહ્યું કોનું જોર ચાલ્યું ! ત્યારે લક્ષ્મીજી કહે તમારું ત્યારથી જ લક્ષ્મીજી - માયા ભગવાનને ભગવાનના ભક્ત ઉપર ચીડાય છે. તેથી ભક્તને દુઃખ દે છે પણ પ્રગટ ભગવાનના ભક્ત આગળ ચાલતું નથી. જેવા તેવા ભક્તને દુઃખ દે છે પણ ઉત્તમ ભક્ત ને તો ઉલ્ટી સહાયરૂપ કહેતા માયા સુખરૂપ છે.

વળી બોલ્યા જે શિક્ષાપત્રીમાં લખ્યું જે અમારા હોચ તેણે જડભરતની પેઠ વર્તવું. એવા કોઈ થયા નથી પણ જુઓને આ ધૂળાભાઈ એક વખત મને કહે છે જે મહારાજ આ ઘરબાર, વાસણ કુસણા, પૈસા ટકા સાચવીને શુ કરવું ? બારણા વાસીને શુ કરવા છે ? જેને જે જોઈએ તે છો લઈ જાય બધાય આપણા જ છે ને ? ત્યારે મહારાજ કહે અત્યા આ સ્થિતિ નહીં રહે. આ મુનિ કહે કુછ નહીં ચાહીએ, જંગલમે જાતા હ્ય. તે વખતે વીણાની ગંગાબાએ વાર્ષા પણ રહ્યાં નહીં. જંગલમાં વાધ, વર્ષ, માંકડ, ચંચાડ, ટાઢ, તડકો લાગશે ઉંઘદી કરકશે તેનો વિચાર પણ ના રહ્યો. એવું થાય ત્યારે વિચાર રાખવો જોઈએ. પણ વિચાર રહેતા જ ન હોચ તે શુ કરે ?

સામાનું મન દુઃખાય તે પાપ પેલા આત્મામાં પરમાત્મા રહ્યા છે તે આત્માની સાથે પરમાત્માનો સંબંધ રહ્યો ને ગોદો વાગે ને જીવ દુઃખાય માટે કોઈ જીવને દુભવવો નહીં.

ભગવાનની સિદ્ધીઓ જુદી, આનંદની જુદી, અને બ્રહ્મની જુદી, સંત મને તો બધુ ટળી જાય. કોળીનો છોકરો શેઠને ત્યાં રહે ને દાળભાત દેખી રોટલો ભુલી જાય તેમ પ્રભુનું સુખ દેખી બીજું બધુ ભુલી જાય.

કીડી વીચાય તો કીડી જેવું બરચું આવે ને હાથી વીચાય તો બેંસ જેવું બરચું આવે તેમ ગુરુ મોટા હોચ તો જ મોટા સંત કરે, બીજું સદ્ગુરુ છે તે જ્ઞાન દે જ્ઞાન દે તે હથોડા છે ને ટીપ ટીપ કરે છે તે પહેલો અર્થ સમજાવે છે. તે હથોડાથી કામ કોઈ લોભ મારી નાખ્યા.

વહેવાર ભક્ત સાથે કરવો તે ગયા ખાતે

કરવો. ગમે તેટલી મિલક્ત હોચ અથવા શાખ હોચ તો પણ સાફ થઈ જાય.

ઉપરજામી ભગવાન ઉપરના કર્મો આપે, ને અંતરજામી ભગવાન અદ્યચ કર્મો આપે. મોં જોવામાં જેટલો લાભ મળ્યો તેટલો ખરો. દુકાનવાળા જેમાં લાભ પડે તે વધારે વેચે તેમ વઢો કુટો કે બેગા રહો કે મોંજુઓ પણ આનંદ થચો તેટલો લાભ.

કાયદા પ્રમાણે આપવું પડે છે. માટે સુણીનું દુઃખ કાટે મટે છે. સત્તસંગ કરે તેને હારમાંચ હોચ તેને રોટલા મળે. શ્રી રામાનંદ પાસેથી શ્રીજીને વર મળેલો, કુવો હતો છતાં વાપર્યુનાંહી.

વચનામૃતમાં છે કે અનંતકોટી બ્રહ્માંડમાં જે અનંત કોટી જીવનો સંબંધ થાય છે. તે પુરુષોત્તમના હાથમાં છે માટે એક જગ્યાએથી લેશો તો બીજી જગ્યાએ આપશે. વચનામૃત છેલ્લા (૩૭) પ્રમાણે જેવા પ્રત્યક્ષ પ્રમાણે છે તેવા અણુ અણુ પ્રત્યે રહ્યા છે, સર્વત્ર વ્યાપક છે. પ્રભુની વાત કહેવા જેવી જ નથી. કોઈ બોલે જ નહીં. પ્રભુને લેવા જવાનું જ નથી. કરે તેમ થાય પગે લાગે જ પાર આવે એમ છે, માણસ જેવા થયા તેથી સહવાસ કરી શકાય છે. નહીં તો અહીં બેસાય જ નહીં. રાવસાહેબના બાપની પેઠે મનુષ્યથી બખાણું દેખાડે તેથી જ સહવાસ થાય. માણસ જેવા માનેલા તેથી ભુલે છે. પણ જીવ નિશ્ચયવાળા નહીં. મનુષ્યભાવ રહેલો. અનેક અપતાર થાય ને કંઈક અંશ હશે ત્યારે જ ઓળખાયા હશે. અનંતકોટી બ્રહ્માંડમાં નથી ભુલતા. તો અહીં કેમ ભુલે ? હીરાનું - બકરી કોટે બાંધે તેનું દણાંત :- જીવ એના એ પણ પાત્ર હોચ તે પ્રમાણે સ્વાદ આવે. જેમ જેમ પાત્ર થતો જાય તેમ તેમ મહીમા વધે. દિવસે દિવસે અહો અહો થતું જવાનું. અવરસ્થા વધે તો સ્વાદ વધે. જેમ જેમ શુદ્ધ થઈને વૃત્તિ જોડાય તેમ મહીમા વધે. જીવને ભગવાન એના એ જ છે. પ્રભુ જેવો જીવ એવું દેખાડે, જો હલકા થાય તો ભાર ના પડે. ‘થયા મનોહર રે કે મનુષ્યજેવા’ બેગા થયા ત્યારથી ચોથા નિશ્ચયમાં છે. તેથી એક રહેણી છે. શંકા થાતી નથી. ભગવાનના મનુષ્ય ચિરિત્રમાં ભુલ પડતી નથી. ત્રણ પ્રકારના પાસ થયેલાને જ પચ

પડે છે. તક આવે ત્યારે આવે છે. જગતમાં માંદાના શબ્દ । ‘ઓ બાપ મરી ગયો’, એવા હોય ને ભગવાના શબ્દ ‘મને દુઃખ નથી’ એવા નીકળે, ભગવાનના જોગે બ્રહ્મ સુખે સુખી હોય. હનુમાનજીની પેઠે જીવ તો બળીઓ છે પણ પોતે પોતાની સામર્થીજીણી શક્તા નથી. ભક્ત દ્યાન કરતો હોય તો ભગવાન રૂપ જ છે. પોતાનું મહાત્મ્ય સત્શાસ્ત્ર ને સત્સંગ વડે જ સમજાય છે.

“જન્મ કર્મ ચ, મે દીવ્ય” જે મારા ચરિત્રને દિવ્ય જાણો છે તે મને જ પામે છે એમ ગીતામાં કહ્યું છે. સરકાર બોલેલું પાળે છે તો ભગવાન કેમ નહીં પાળે માટે આપણે માથે કાયદા પ્રમાણે જન્મ ભરણ છે જ નહીં.

સંવત ૧૯૩૫ માં ગુરુ મબ્યા ને આત્મામાં પરમાત્મા દેખાડ્યા. આ લોકમાં રહેવાની ઈચ્છા નથી પણ શું કરીએ ? અમારે લીધે ઘણા ભજન કરે છે. જગતમાં તો દુઃખ જ છે માટે જીવના કલ્યાણ સારું આવપું, મુક્તને પ્રારબ્ધનું દુઃખ ભોગવ્યા વગર ચાલે જ નહીં.

ભગવાન જેવું બીજો કોઈ કરવા જાય તો તેને દુઃખ ને દુઃખ જ છે. હજારો સંતમાં જેમાં ભગવાને પ્રવેશ કર્યો તે તે રૂપ થઈ ગયા હતા. તો કોલસા પર દેવતા પડ્યો ને બધા દેવતા કહેવાયા. એક રાજાને ઘણા છોકરા હોય તો જેને હરાવ્યો તે રાજા અને બીજા રૈચત હરાવ્યો તે જ રાજા. પણ બીજો સંત હાથમાં હાથ ને પગમાં પગ કરે. તેમ કરીને ૧૭.૫ (સાડા સત્તર) ભગવાન થઈ પડ્યા. એકને કાગળ લખ્યો જે ભગવાન જેમ કિયા કરવી નહીં. ગ્ર.પ્ર.-૧૮ મુજબ. ત્યારે જવાબ મળ્યો જે કંઈ કુલે છાપ મારી છે તે ઘણા પડ્યાં. પણ પ્રભુએ કહ્યું કે તને મરવા નહીં દઉ. મટી જરી તે ચાર દિવસમાં મટી ગયું. બીજો કહે મારે ત્યાં આવ્યું છે ને ને વરસ રહેવાના છે. કોદરી મારે ત્યાં ને છોડા ભાદરણ રહ્યાં છે તે ભગવાન ના ખમ્યા તે પણ મરી ગયો.

ત્રીજો કહે તું કૃષ્ણા ને હું પુરુષોત્તમ. તે મફત ગાડીએ બેઠા. રસ્તામાં પડતું નાખ્યું ને મરી ગયો. તેને નવો જીવ ભગવાને પ્રેર્યો તે ભગવાન આવું કેમ કરી ખમે ? તે જીવ પણ મરી ગયો ચોથો રીબાઇને

મરી ગયો. પાંચમો ભણોલો તે કહે વિલાયત સુધી ફેલાવું સોનાના સિંહાસન કરુ એવા પંદર સતત થઈ ગયા. ઝાડના રસને લઈને ગાંડો થાય છે. તો આ તો બ્રહ્માસ તે ના ખમાય. તેમાં જીવ શું કરે ? પણ ભગવાન છે તે તો હોય તેમાં જ રહે.

આ વારે વારે કહીએ છીએ જે ભગવાનને સંતના ચરિત્ર ગાઈએ છીએ એમ કહીને આપણો જન્મારો કાઢવો એમ વ્યાસજીએ કહ્યું છે તે ગ.મ.-૪૮ માં આજા થઈ છે કે અમે કરીએ છીએ તેમ તમે કરજો. ને કીર્તન કથા શું વારે વારે કહે કહે કરવું. કીર્તન શું કીર્તિ ભગવાનની ને સંતની વાતોની કીર્તિ. દ્યાન સ્થિરવૃત્તિ હોય તેને. વૈરાગ્ય રાગની સાથે વૈર બાંધવું તે વૈરાગ્ય.

ભગવાન ઘરડા ના થાય પણ દેહ ઘરદું થાય. કોઈના રહ્યા છે. ભગવાનનો વંશ કેમ જશે ? એમ પ્રાગજી મહારાજે કહ્યું હતું. વળી જરૂર વિચરતા હોય એવા શબ્દો વચ્ચાનામૃતમાં છે. એક ભુવો બીજો ભુવો કર્યા વગર ના જાય. શુથ્રો શું વળી ? પ્રાગજી મહારાજે રાવ સાહેબને કહ્યું હતું કે હું ગુજરાતમાં આવીશ. પણ પૃથ્વી ઉપર કોઈ રહ્યો નથી. પણ જે કાણો જે બને તે ખરું.

સારંગપુર-૭ જે ઈન્દ્રીયોની ધારા કુંઠીત થાય તો ધર્મ રહે કેમકે પ્રભુ સદ્ધર છે તો એવો સંકલ્પ રહે નહીં.

અરે ભગવાન હોય પણ દેહ મેલતાં પહેલાં જ્યાં ત્યાં સુધી ચાર્જ આપે ત્યાં સુધી માન રાખવું પડે. શુણાતીતાનંદ સ્વામીને કોઈ માનતા નહોતા એવા બધા હતા. બાકી ના રહેવાયું તો કંઈ તેમનું સકૃત ગયું ? માટે બે ત્રણ જીવને પણ ભેગા થયા. પ્રભુ કરે તેમાં શંકા કરવા જેવું નથી. ને ઠેઠથી ભગવાન ઢાંક્યા રહ્યા નથી તે જુઓને દરવાજે આવીને ઉભા રહ્યા. તે કંઈ જાહેર થયા વિના રહે ? માટે કશો તર્ક કરવા જેવો નથી. જેમ થતું હ્યો તેમ કરશો. “સુખ દુઃખ લખ્યું જેહ ભાલ રે” તેમ હજુ આગળ સમજાશે તે જેને જેમ લખ્યું તેને અનુભવ થયો હશે. વળી પ્રાગજી મહારાજ રામકૃષ્ણા, સ્વામી નારાયણ, કોઈના દેહ રહ્યા છે તો આ રહેવાનો છે ? એ પણ બાળવાનો છે. માટે જે મળ્યા છે તે આનંદ

માનવો. જેમ થાય તેમ ખડુ.

રંક હોય ને રાજા થાય. શાસ્ત્રની આંટીઓ બહુ છે. અહીંથી નીકળે તે ટોપલો ભર ભર કરવો. માટે સાંભળવા જેવું છે. કંઈ તર્ક કરવા જેવું નથી. ચોકઠા કરેલા તે તૈયાર છે. જ્યાં બેસવાનું હશે ત્યાં ચોકઠાં નેસાડશે.

કોઈ દ્વાનમાં હોય અથવા સ્થિરવૃત્તિમાં હોય અથવા ઉંઘમાં હોય ત્યારે કોઈને અડવું નહીં પેલા અવતારના પુણ્યે તમારે ધેર ગમે તેમ થાય. જેટલી અખંડ વૃત્તિ રાખે તો ધાર્યુ થાય. સંચિત, પ્રારબ્ધ અને કિયમાણ. સંચિત તે રાખી મુકવાનું, તે ચોરાસી લાખમાં એક દેહ ગયો. તે પેલા સંચિતમાંથી આપવાનું ને ઓછું હોય તો ઓછું આપવાનું માટે વહેચાતુ આપવાનું જેને પ્રગટ મળે છે તે કિયમાણ કરીને જાય તે દુઃખની ને સુખની બેચ હોય. માટે માંડી વાળવાનું તો હાથ આવે તો ત્યો, સદગુરુ મળે તો માંડીવાળવાનું સદગુરુ મબ્યા ને અજાને ગયું તો પ્રારબ્ધ રહ્યું. તે કેટલું ઓછું મળે સુણીનું કાટે સરે. પણ સમુણગુ ના જાય. સત્તસંગ સત પરતુ સંગ આ બધો સંગ તે અહીં આવ્યા તે સત્તસંગ છે. સુણીનું કાટે મટાડે અહીં આવે તેથી ફાડી નાખે ને નિશ્ચયની વાત નથી એને ભજન હો યા ન હો. અહીં આવ્યાની વાત છે, જેમ વાતમાં ઢેક વાધરીને લાડવાને નોતરાવાળાને પણ લાડવા પીરસે છે તેમ છે. પણ જે કાંટા જેટલું રહ્યું ને જો મુર્તિ સંભારે તો કાંટા જેટલું પણ ના રહે. ૧-૧૮. સદગુરુનું ઓળખાણ થાય તો ધારે તે સત્ત્ય થાય. સત્તાસ્ત્ર છે તે સતપુરુષ થકી જ સમજાય. શિક્ષાપત્રી, વચનામૃત, ભક્ત ચિંતામણી એ વાંચવા જેવા છે. બાઈ માણસને જીવન પર્યત પોતે તેનાથી વધારે હોય તો જ વાપરવું ગુરુ હોય તે વાંચીને બોલ કહે, પણ શાસ્ત્રમાં લખ્યા પ્રમાણે કરી બતાવે તે સદગુરુ. સદગુરુને લક્ષ્મી વરેલી છે. ગુરુ તો માગી માગીને પારકા ઉપર આધાર રાખે ને સદગુરુને તો એવી દૃષ્ટા નથી. ભગવાન તો ઓળખાતા નથી પણ કામ ઉપરથી ઓળખાય છે માટે સદગુરુ હોય ને માન મોટપ, મારુ તારુ, વઢે ઝઘડે ને હેત કરવા સારુ તે સ્વભાવ કરે.

સાંખ્યશાસ્ત્ર કૃષ્ણાવતારથી પહેલા પણ

પ્રચલિત છે. સ્વામિનારાયણ પણ દ્રશ્મ સ્કંધ ભક્તિશાસ્ત્ર કહ્યું. ધર્મ અને ભક્તિમાતા ને એકાદશીને દિવસે આખી રાત ભજન કરતા ચાર વાગે બ્રહ્મમુહુર્ત બેસે તે ઘડીએ કામ બામ બધુ બેસી જાય. ને બ્રહ્મતેજ દેખાયું ને તેજની મહી તેમની પટરાણીઓ શ્રી કૃષ્ણાના દર્શન થયા ને બ્રહ્મતેજની મહી બધુ દબાઈ ગયું ને પ્રભુ એકલા દેખાયા.

આ લોકમાં આવી ફસ્યા ભાઈ આવી ફસ્યા જેમ કાણે જાય છે તે જોડે કુટ્ટુ પડે તે મુક્ત આવ્યા ને ભગવાન સાથે જયું પડે અભિ બાળે નહીં. જળ બુડાડે નહીં. ને ભક્તને વ્યાપે નહીં પણ જગતમાં રહ્યા ને વ્યાપે, ને મુક્તની મંડળી તે આવયું પડે. ચાર ગુરુ દીવા, મશાલ, વિજળી ને વડવાનાળ તે - દીવા-મશાલ જેવા જીવે ત્યાં સુધી આનંદ કરે. ને વિજળી જેવા છે તે મરીને મુક્ત જેવા થવાના. વિદેહી મુક્ત થવાના તે મોટા વડવાનાળ જેવા ને જીવન મુક્ત જીવના મુકાએલા ટેખનાર રડે છે પણ માંદાને દુઃખ નથી. એને લીધે રડવું જોઈએ તે અજાનનું દુઃખ છે. ગુરુ દેહ મુકી ગયા ત્યારે આશ્ર્ય વાપર્યુ તે માર વાગ્યો નહીં. તે અત્યારે દુઃખ નથી થતુ તો પહેલા કયાંથી દુઃખ પડતું હશે બીજાની વાત નથી. સદગુરુ પાછળ ફરનારની વાત છે. તે કોઈ પ્રકારનું દુઃખ લગાડવું નહીં. પ્રાગજી મહારાજ કહેતા જે મારી કેકે ફરશો તો મારીશ. તોચ નહીં જાય. ને હું ગુજરાતમાં આવીશ ને પ્રાગજી મહારાજે દૃષ્ટાંત આપ્યું જે એક ગઢ હતો તે ઉચ્ચો તે ટેકરે જઈને સદાપ્રત આપવા માંડચ્યુ. તે હડસેલો મારે તે બધા હેઠે પડે. એવી વાતો કરતા તે તમને સારા દીટાંણા ને ઘક્કા મારીશું ત્યારે તમે ધેર જવાના ત્યાં સુધી ઓછું છે ત્યાં સુધી જવાશે ને વૃદ્ધિ પામશે તો નહીં રહેવાય.

ગુરુ કહેતા જે આ ગુજરાતમાં જ રહીશ વિલાયત જાણી પરદેશ જાય પણ અહીં વગર શાંતિ થશે નહીં. મનનો રોગ કાઢનાર અહીં વગર મળે નહીં ને જે પણ ના મળે તો અહીના અહીં જ રહેશે. અડવું એટલે બ્રહ્મરૂપ થાય તે પડવું એટલે ગડવા નહીં રહે દીક્ષર રૂપ પૂર્વના પુણ્યથી જે તે વરગાણા નહીં રહે તે અડધા થવાના તે બીજા પા થવાના તે કહેતા કે સો બસો બ્રહ્મરૂપ કરી મુકીશ તે હોલા ઉપાડ કરીશ. તે

પદર સતર ભગવાન થઈ પડ્યા. તે મનને બળ આવ્યુ પણ આત્માનું બળ આવ્યુ નહી તે હોલા ઉપાડ કરીશ તે જાળ નાખી તે વધારે જાળ તુટી ગઈ ને જગત તુટી જશે એમ કહેતા.

ભગવાન બોલ્યા કે ભગત બોલ્યા તે ભગવાન બોલેલા તે ક્યારે થવાનું. એ તો એને આ ચોપડીમાં મેળવ્યું હશે તેમ થશે. તે બોલ્યા છે ક્યારેય. તે ભગવાન બોલેલા ને જથારે ત્યારે થશે. ને દેહ પડે વાત સમજાય ને કયારે કરશે તે સમજાય નહી. અહીંનું દુંગાળા પડશે તો આ દ્વારે જવાના રાવ સાહેબનો દાખલો આપી કહું જે મરણીયા થશે તે તો અહી જ થવાનું. તે ઘર કરતા અહી વધારે સુખ વધશે. હીજડાની વંશ જતી નથી તો એકાંતિકની કેમ જશે ? જે વાત કરી તેમાં શંકા કરવા જેવું નથી.

બીજું, બહુ સહેવાસ અનાદરવો વચનામૃત છેલ્લાનું -૨૮ વૈરાગ્યવાન પુરુષને એક પ્રજા થાય તે મંદ તીવ્રવાળો ત્યાગી થઈ જાય પ્રાગજી મહારાજ મને કહેતા જે પ્રભુનામાં અખંડ સ્વાદ આવે તે હૃદયરૂપી વનને ત્યાં જવાનું ને વનમાં જતા રહીએ, ભગવું પહેરવાની વાત નથી. હૃદયરૂપી જે વન ને આત્મામાં પરમાત્મા રહ્યા છે.

વળી કોઇ કહે મહારાજ કંઈ બોલો, તો કહે બોલવાનું શું ? એક નજરે જોઈ રહેવાનું છે. શાસ્ત્રમાં ઉત્તમ સેવા એક નજરે જોઈ રહેવાની લખી છે.
(અપુર્ણ) કમશ વધુ બીજે અડે.

“સ્વામીની વાત”

**મોટા પુરુષના વચનની ઉપેક્ષા કરવાથી
દેહના દંડ બોગવવા જ પડે છે.**
માણાવદરના હંસરાજે ગુમાવેલ જીવ (વગર મોતે)

ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ માણાવદરના હંસરાજને વાત કરી જે :- નવ લાખના આસામી બોટાદના શિવલાલ શેઠ, મહુવાના પ્રાગજીભાઈ કારિયાણીના નાથુ પટેલ વિગેરે હરિભક્તો અમારો મહીમા સમજુ પોતાના મોક્ષ માટે અહી વાતો સાંભળવા આવે છે તો તમો નજીકના છે અને આ લાભ ખોવો છો. પણ જાણો છો કે વહેવારના કામમાં કોઈને લાભ થતો નથી એવું અવળું કામ કદાચ થઈ

જાય તો વગર મોતે ઉપડી જવાય. આ તો તમો સોરઠના છો અને મારે તમારા પર હેત છે તેથી તમને કહું છું કે આ પટેલાઈ છોડો અને આવા જ્ઞાનના અખાડામાં અમૃત પીવા આવો. અહી તો અક્ષરધામના મુક્તો પણ અંતરીક્ષમાં રહીને વાતો સાંભળી જાય છે. માટે તમે પણ આ લાભ લો અને તમારા સંબંધીને પણ આ લાભ અપાવો.

પટેલને તેમની પટેલાઈના મોહમાં આ શબ્દો તેમના અંતરમાં ન ઉતર્યો. સ્વામીના સમાગમની વાત વિસરાઈ ગઈ તેના અંતરમાં એવી ભાવના હતી કે ‘હું આવો મોટા, રાજ્યના મોટા મોટા કામ કરું, ન ઉકેલે તેવી ગુચો ઉકેલું ને હું મંદિરમાં જઈને કથા સાંભળું ! સ્વામી તો એમના ધર્મ પ્રમાણે ઉપદેશ આપે.’

તે અરસામાં બ્રીટીશ સરકારે જુદા જુદા રાજ્યના સીમાડાઓ નક્કી કરવાનું વિચાર્યુ. પોલીટીકલ એજન્ટ લાંક સાહેબે આ કામમાં મદદ કરવા હંસરાજને જણાવ્યું. હંસરાજભાઈએ બધો તોડ કાઢી નાખ્યો સીમાડા નક્કી કરી તેના ખુંટા પણ મારી દીધા.

પરંતુ આમાં એક ખેડૂતની આખી જમીન ગઈ. તેને થયું કે હંસરાજ ધાર્યુ હોત તો તેમની જમીન જાત નહી પરંતુ હંસરાજને તો લાંક સાહેબ તથા રજ્યાડાને રજી કરતા હતા ગરીબ બીચારા ખેડૂતને તેની શી પડી હોય ? તે ખેડૂતે આ વાત મનમાં રાખી. બીજે દિવસે હંસરાજભાઈને તેણે પોતાના ઘેર જમવાનું આમંત્રણ આપ્યું. હંસરાજભાઈને થયું કે આ ખેડૂત તેની મોટાઈમાં અંજાઈને તેને રીત્યવા આમંત્રે છે પણ ખેડૂતનો મનસુબો જુદો હતો. તેણે હંસરાજભાઈને અન્નમાં વિષ આપી દીધું. શરીરમાં અસુખ જેવું જણાયું એટલે માણાવદર જવા રવાના થયા ઘેર પહોંચ્યા ત્યાં તો ઝેરની અસરથી જીવ ઉડી ગયો. દેહ ગયો અને પટેલાઈ પણ ગઈ અને સ્વામીશ્રીનો પણ બેટો ન થયો.

આમ મોટા પુરુષના વચનની ઉપેક્ષા કરવાથી દેહને દંડ બોગવવા જ પડે છે. આ રીતે મોટા પુરુષની આજ્ઞા લોપવાથી હંસરાજભાઈનું મોત થયું.

કુસંગારૂપી પાણીની રેલ

લેખક :- શ્રી નિરવ સુનિલલાઈ પટેલ - બાકરોલ

શ્રી પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાને દ્યા કરીને આપણાને મળુષ્યદેહ આપ્યો છે. સારા કુળમાં જન્મ થયો. ભગવાન અને ભગવાનના સંત ઓળખાચા. આ દેહે ભગવાન અને સંતના ગમતામાં રહીને છેલ્લો જન્મ થઈ જાય તેવું કરી લેવું અને જો આ દેહે ભગવાન રાજુ થઈ જાય તેવું ન થાય તો સેવકરામ અને આપણામાં બહુ ફક્ક રહે નાહિ. શ્રદ્ધાવાન પુરુષ હોય અને સાચા સંતનો સંગ મળે તો ધર્મ, ભક્તિ, વૈરાગ્ય, વિષેક આદિ કલ્યાણકારી ગુણો ઉદ્ય થઈ આવે છે અને જો કુસંગારીના વચનને વિશે શ્રદ્ધાવાન થાય તો હૃદયમાં રહેલી સાત્ત્વિક વૃત્તિઓ જેમ તપેલા લોઢાનો સંગ ભૂલે ચૂકે જો પાણી કરે તો બિચારા પાણીનું નામ નિશાન રહે નાહિ, તેમ જીવમાં કુસંગારી સદ્ગૃતિઓ ઊડી જાય છે.

મહારાજે કહ્યું છે કે જેમ ખાર-ભૂમિ હોય ત્યાં વરસાદ બહુ પડે પણ વૃણાદિક ઉગે જ નાહિ, તેમ સત્તસંગ કરીને એવું સરસ હૃદય થઈ ગયું હોય કે જગત વાર્તારૂપી તથા વિષયરૂપી અંકુર પણ ફૂટે તેમ ન હોય પણ જો કુસંગારૂપી પાણીનો રેલો આવે તો ખારભૂમિનો ખાર ધોવાઈ જાય અને હૃદયમાં રહેલી ને પાંગરેલી મુમુક્ષુપણાની વૃત્તિ તો ધોવાઈને સાફ જ થઈ જાય. પછી અંતે મંદિરે જવાની આગસ થાય. કીર્તન, કથા વાર્તામાં ધીમે ધીમે કચાંચ પાઠો જ ગોઠે નાહિ. ભગવાનના ભક્તના સંગથી છેદું રહેવાનો ભાવ થાય અને સદ્ગુરુચિ તો હૃદયમાંથી વહેતી જ થઈ જાય છે. છેવટે સત્તસંગમાંથી દૂર થઈ જાય.

વિષયનો પ્રસંગ રાખીને નિર્વાસનિક થવાની આશા રાખવી જ નાહિ. જેમ ચામડાંનો કોશ પાણીમાં રહે એટલી ઘડી નરમ હોય પણ પાણીમાંથી બહાર કાઢે તો સુકાવા માર્દે અને કડક બની જાય તેમ આ જીવને સત્તસંગમાંથી જ કોમળતા રહે તેમ છે. કુસંગારી તો જરૂર બરકતા આવી જવાની છે. મહારાજનો રાજુપો પણ સત્તસંગ કરીને જ છે. જો છ માસ સંતનો સમાગમ ન થાય તો જીવમાંથી સત્તસંગ ટળી જાય. જેમ શેરડીનો છોતો ચૂસીને નાખી દે છે

તેમ પંચવિષય આપણાને ચૂસીને ફેંકી દે તેવા છે. હાલ વર્તમાન કાળે જે ભક્તજન ઈજિન્ઝ્ય, અંતઃકરણાનું નહિ ચાલવા દેતા હોય ત્યાંજ પ્રગટ ભગવાનનું સામ્રાજ્ય છે તેમ સમજવું. જ્યાં સુધી આપણે નિયમમાં રહીએ ત્યાં સુધી ભગવાનની દષ્ટિ આપણા પર રહે છે. જેમ આંબામાંથી કેરી ખાવી છે એટલે આંબાને વાડ જોઈએ. તેમ આપણે આ દેહમાંથી આત્મકલ્યાણરૂપી ફળ લેવું છે. એટલે આ દેહ, ઈજિન્ઝ્યો, અંતઃકરણાને બરાબર નિયમમાં વર્તાવવા.

તળાવનું પાણી તો ક્રાડના મૂળને પોતાની તરફ ખેંચી લે છે તેમ પંચવિષય છે તે મુમુક્ષુતાને પોતાની તરફ ખેંચી લે છે. આ જીવને તો સત્તસંગનો જોગ રહે તો જ ભગવાન ભજ્યાનો ઉત્સાહ રહ્યા કરે અને જો સત્તસંગ ઘટયો તો જરૂર વેળ વળી જાય. માટે સત્તસંગના ગરજુ થવું. આ જીવને સત્તસંગની દઢતા તો સંતના સમાગમથી જ થાય. સંત સમાગમનો ખપ તો કેવો હોવો જોઈએ ? જેમ મુક્તાનંદ સ્વામીને રામાનંદ સ્વામીએ સરધારામાં સભામાં બેસવાની ના પાડી હતી. કારણકે તેના આગત્યા ગુરુની ઉપાધિના કારણે જ. પણ સ્વામીને કથા શ્રવણનો ખપ તો અત્યંત હતો એટલે દીવાલની પાછળ ચાલુ વરસાદે નવેળામાં બેસીને કથા સાંભળતા હતા. તે કથા શ્રવણનો કેટલો બધો ખપ ગણાય ? તે સરખામાણીમાં આપણે સૌઅે આપણા હૃદયમાં સરખાવવાનું છે. ખરા ભગવાનના ભક્ત તો નાનામાં નાની આજ્ઞાનો પણ લોપ કરતા નથી અને આજ્ઞા લોપાતી હોય તેવી બાબતોનો અનુભોદન પણ આપતા નથી. ભગવાનની દરેક આજ્ઞાઓ મહત્વની હોય છે તેમાં ભાગ કે ત્યાગ કરવાનો આપણાને કોઈ અધિકાર જ નથી.

આ જીવે તો અનંત જન્મથી ગોટાળા વાળ્યા છે અને હમણાય એમ જ ચાલે છે. માટે ખરા આદર થકી ભગવાનને ભજવા. કુસંગને મેલીને સત્તસંગ કરવો. જેમ ભરતજીને મૃગલામાં દયાએ કરી

વાસના રહી તો પણ મૃગને આકારે મનની વૃત્તિ થઈ ગઈ અને મૃગનું થયું પડ્યું. જ્યારે આપણા બાપ કોઈ ભગવાન તો નથી જ. ભરતજીનાં બાપ તો ભગવાન હતા. તો પણ એમ થયું. કુસંગ તો ઈલેક્ટ્રીક લાઇટના કર્ટ જેવો છે જો તે બારે કર્ટ જરાક અડી જાય તો હતા ન હતા કરી મેલે. તેમ કુસંગે કરીને જીવ છેલ્લી સ્થિતિમાં મૂકાય જાય છે. વીજળીના શૉકથી માનવીનું મૃત્યુ થઈ જાય પરંતુ

કુસંગનો પાશ તો તેનાથીય એટલો બૂંડો છે કે જીવનું કલ્યાણ બગાડી દે. એટલે જ મહારાજે કહ્યું છે કે ભગવાનના ભક્તે કુસંગ તો કરવો જ નહિ અને એટલે જ મોટા સંતો ભક્તોએ નિરંતર સંત સમાગમનો મહિમા ગાયો છે કે,

“બ્રહ્માનંદ કહે, સંત કી સોબત,

મિલત હૈ પ્રગટ મુરારી -

જગત માંહિ સંત પરમ હિત કારી”

શાસ્ત્ર એટલે શું?

શાસ્ત્રિ ચ ત્રામતે ચ ઇતિ શાસ્ત્રમ् ।

શાસન અને સંરક્ષણ કરે તે શાસ્ત્ર. માનવજીવનની બધી જ ભાવનાઓને વધુ આધ્યાત્મિક, વધુ મજબૂત, વધુ ઊંડી અને વધુ ઊંનત બનાવવા શાસ્ત્રો આપણાને સતત સનાતન સિદ્ધાંતો શિખવાડતાં રહ્યાં છે. જે સિદ્ધાંતોને અનુકૂળ વિધિ-વિધાનો પ્રેરતાં રહ્યાં છે. જેણે પ્રતિકુળ લાગે તેનો નિષેધ કરતાં રહ્યાં છે. અને બધાને અનુસરવા માટેના ઉપાયોનું સુંદર નિરૂપણ કરી અનુશાસિત કરતાં રહ્યાં છે.

સંસ્કૃત ભાષામાં એક સુભાષિત છે:

અનેકસંશમોત્ત્થેદિ પરોક્ષાર્થસ્મ દર્શકમ् ।
સર્વસ્મ લોચન શાસ્ત્ર મર્સ્મ નાસ્ત્મન્ધ એવ સ: ॥

શાસ્ત્ર સર્વસંશયોનો ઉચ્છેદ કરે છે, પરોક્ષ લાગતા સિદ્ધાંતોને પ્રત્યક્ષ કરી આપે છે, શાસ્ત્ર જ માનવીનું સાચું નેત્ર છે. તેથી જેને શાસ્ત્રનો સંબંધ નથી તે ખરેખરો આંધળો જ છે.

અધ્યાત્મ ચિંતન

આજકાલ તો દુનિયામાં ઘણાં લોકો ગુરુ બની બેઠેલા જોવા મળે છે. જ્યાં જાઓ ત્યાં ગુરુ બેટી જાય છે. આવા અસંખ્ય ગુરુઓના મતમતાંતરો સાંભળી-સાંભળીને જનતા પણ થાકી ગઈ છે. આવા કહેવાતાં ગુરુ વળી પોતાનો નવો પંથપણ ઊભો કરતા હોય છે. એ પોતે કોઈના શિષ્ય બન્યા ના હોય પણ પોતે તો સૌના ગુરુ બનવા ઈચ્છા રાજે છે. અનેક મત, અસંખ્ય પથ દરેક પોતાનું આજીવિકાનું સાધન સમજુ પંથ ચલાવતા હોય છે. વગર મહેનતનો વ્યવસાય બની ગયો છે. આવું નહીં થયું જોઈએ. પુરુષોત્તમ ભગવાને કહ્યું છે જે, આપણું જ્ઞાન સાચું ને સર્વોપરી છે ને સામાના દિલમાં પેસી જાય છે. જગતમાં તો માચાના અને ઢોંગી ગુરુઓના અખાડાનો કોઈ પાર રહ્યો નથી. આપણાને સાચા સદગુરુ, સાચા સંતજીનોનો જોગ થયો છે તો સંપ્રદાયની ગરિમા અને આસ્મિતા જગવાય તે રીતે સૌએ વર્તવું જોઈએ.

સંતનો પાણેલો પોપટ જ્લોક બોલે, જ્યારે ડોનનો પાણેલો પોપટ લુખ્ખી દાદાગીરી સાથે ગાળ બોલ્યા વિના ના રહે. દારૂના સંગથી ઊંદર પણ પોતાની જાતને સિંહ માનવા લાગે છે, અને હરામના પૈસાના સંગથી બિખારી પણ પોતાને દુનિયાનો બેતાજ બાદશાહ માનવા લાગે છે. કાબ, કોધ, લોભ, મોહના સંગથી, માનવી પોતાની અસલ જાતને ભુલી ગયો છે. પરંતુ સાચા ભગવતનિષ સંતોના સમાગમમાં રહે તો તેને પોતાની અસલિયતનું ભાન થયા વગર ના રહે. એટલે જ કહેવાયું છે કે, જેવો સંગ તેવો રંગ અને રંગ તેવો વ્યંગ!

અગતરાઈના પર્વતભાઈની મૂઢપણાની સમજણાનું “કાચ્ય કથન”

લેખક : શ્રીમતી સુધાલેન રજનીકાન્ત મહેતા (અમદાવાદ)

‘શ્રી પુરુષોત્તમ પ્રકાશ’ ત્રિમાસિકના પ્રકાશનનું સાહિત્ય વાંચી અત્યંત આનંદ થાય છે. પ્રગટ પરબ્રહ્મ એવા મહારાજશ્રીના મહાત્મ્યનો પ્રકાશ દૂરદિગંતમાં ફેલાય અને (ચાવત ચંદ્રદિવાકરો) ફેલાતો રહે તેવી શુભેચ્છા. આ સાથે, મૂઢપણું, જ્ઞાન, સમજણ અને પ્રીતિ અંગે વચ્ચનામૃતમાં ઉદાહરણો આપ્યાં છે. પ્રગટના સંતોષે આચરવા યોગ્ય છે.

આ સાથે નાનકનું ‘કાચ્ય કથન’ રજુ કરું છું.

(રાગ-સવૈચા)

મૂઢપણું સમજણાને પ્રીતિ,

શ્રીજીએ વખાણી છે.

તે માટે દણ્ણાંત આપ્યું,

સમજયા જેવી વાત રે,

મૂઢપણું તો મારુતિનું,

દાસપણાની ભક્તિ રે,

સ્વામી માન્યા સર્વે સર્વી દાસાનુદાસ થઈ વત્થા રે,

અગતરાઈના પર્વતભાઈ,

મૂઢપણાની ભક્તિ,

પુત્રવિવાહે નોતર્યા પ્રભુને સંતો સાથે સ્વધેરે,

શ્રીજી આવ્યા સંતો લઈને પર્વતભાઈને આવાસે,

દર્શન કર્યાંતું તૃપ્તિ ન પામે,

મૂઢપણે બસ નિરખ્યા કરે,

અન્ય સંતો અકળાયાને ઊંચાનીચા થાતા રે,

અમને નહીં તો અશ્વો માટે બોજનનો કરો પ્રબંધ રે,

અંતર્યાભીએ જાણી વાત,

સર્વ સંતો પ્રતિ બોલ્યા એમ,

સામે ગુણો પડી છે દાણાની,

ઘોડા મોઢે બાંધો રે,

તોબરા ભરી ભરી દાણ દીધું,

પાછું ફરી ન જોયું રે,

પછી શ્રી હરિ બોલ્યા :

પર્વતભાઈ જમવાની કરો ને સોઈ,

પર્વતભાઈ પ્રેમથી બોલ્યા :

‘બાપજી’, સધણું તમારું છે,

મનફાવે તેમ વાવરો,

મને દર્શન તમારા થાવા ધો,

શ્રી હરિએ સંતો જમાડ્યા,

દીના કુલડા ઊંધા વાખ્યા,

રેલમહેલ રસોઈની કીધી,

શ્રી હરિએ સ્વયં પીરસી દીધું,

પુત્ર પિતા ભણી દષ્ટિ ન કીધી મન ફાવે તેમ વાપર્યું,

સંતો મનમાં વિચારે, પર્વતભાઈનું આવી બન્યું,

ખાલી થઈ ગયો, કોઠારો,

હવે જરૂર ગુસ્સે થાશો,

વિવાહવાજનથી પરવારી,

શ્રી હરિએ વિદાય લીધી,

જાતાં જાતાં બોલ્યા પ્રભુશ્રી

‘પર્વત’ સધણું વાવરી કાઢ્યું રે,

તમે અમોને સધણું સોખ્યું,

ફાવે તેમ કરવા રે,

અમે અમારી રીતે વત્થા,

કારણ સત્તા આપી’તી,

પર્વતભાઈ ત્યારે ઓણી પેરે બોલ્યા :

સાંભળવા જેવા શબ્દો છે,

આજે સધણું વાપરી મારું,

ન્યાલ મુજને કરિયો રે,

તેથી આજથી નામું તમારું,

ન્યાલ કરણ બાપો રે,

સંતો સર્વે વિચારી રહ્યા,

આ તે કેવી ભક્તિ છે,

ખાલી થઈ ગયું સર્વ તો ચે,

હૈયે હરખ ન માયો રે,

દોહો

આવી સમજણ સંત પર્વતભાઈની,

શીખ લેવા જેવી જરૂર,

હરિ ગમતામાં રહે તેને,

સદાય હૈયે રહે આનંદ.

લોભનું પાત્ર

સંકલનકર્તા : શ્રી ભગવાનભાઈ છગનલાલ પ્રજાપતિ (વડનગર)

માનવીની સાત્ત્વિક બુદ્ધિ લોભથી દબાઈ જાય છે. કોઈ વૃક્ષના અંકુર ફૂટતા હોય એના ઉપર ભારે પદ્ધથર મૂકી દો તો અંકૂર ફૂટતા બંધ થઈ જાય છે. એ નિષ્ફળ થાય છે. એમ હૈયામાં સદ્ગુણોના અંકુર ફૂટતા હોય પણ તેના ઉપર લોભનો પદ્ધથર મૂકી દો એટલે બધા સદ્ગુણો દબાઈ જાય છે. એટલે આપણા સંતો કહે છે કે તમામ પાપનો બાપ કેવળ લોભ છે.

આખી પૃથ્વીની સંપત્તિ, એક શહેરની નહીં, એક સ્ટેટની નહીં, આખી દુનિયાની સંપત્તિ એક જ માણસને આપી દો, છતાં તેને સંતોષ નહિ થાય. મને હવે ખૂબ જ મળ્યું એવો વિચાર ક્યારેય પણ નહીં થાય. કારણ કે તે લોભી છે. એના મનમાં લોભ પેઢો છે.

કોઈક બિસ્કુટ હાથમાં પાત્ર લઈ કોક ઘનપતિને દ્વારે ઉભો રહ્યો, આ શાહુકારે દરવાજો ખોલ્યો, બિસ્કુટને જોઈ રાજુ થયો. તુ આજે સારા મુહૂર્તમાં આવ્યો છે. આજે તારું બિસ્કુટપાત્ર ભરી દઉં. કારણ કે આજે મારી વર્ષગાંઠ છે. બિસ્કુટ હસવા માંડચો, ખુશ થઈ ગયો ને ! પણ શેઠ ! આ પાત્ર તો ક્યારેય પણ ભરાયું નથી. કોઈ ભરી શક્યું નથી. સદા ખાલી ને ખાલી જ રહે છે. અરે ! વાતમાં શું ભાલ છે ? આજે તું એવા મુહૂર્તમાં આવ્યો છે કે હું ખુશ છું. તારુ પાત્ર ભરી જ દઈશ, પણ એ પાત્રમા ઘણ્યું અનાજ નાખ્યું છતાં ખાલી રહ્યું-કોથળી ભરીને ઇથીયાના સિક્કા નાખ્યા છતાં ખાલી રહ્યું - પાત્રમા નાખેલી બધી વસ્તુઓ અદરશ થઈ ગઈ. પછી ઘરમાંથી એક એક ઇથીયાની નોટોની થપ્પીઓ પાત્રમાં નાખી છતાં ન ભરાયું - બેની પાંચની દરશની પચાસની નોટો વારાફરતી પાત્રમાં નાખતા ગયા પણ પાત્ર અધ્યુરું જ રહ્યું. શેઠ પાસે પૈસાની કોઈ કમી નહોતી. પછી સોની-પાંચસોની-હજારની નોટો પાત્રમાં નાખી છતાં તે પાત્ર ખાલી જ રહ્યું - ગાણા વગર જ નોટો નાખી છતાં બિસ્કુટપાત્ર ભરાયું નહીં, દેખવામાં તો બિસ્કુટપાત્ર નાનું લાગતું હતું. છતાં ભરાતું કેમ નથી. શેઠને બહુ નવાઈ લાગી - છેલ્લે હારી થાકીને શેઠ મુંજાયા આનું શું કારણ હશે ? આ

તારું બિસ્કુટપાત્ર કોઈ જાહુ કરામત છે ! ના શેઠ જાહુદ પાત્ર નથી, પરંતુ આ પાત્ર ક્યારેય પણ નહીં ભરાય - આને કોઈ ભરી શક્યું નથી. ઈન્દ્ર નથી ભરી શક્યો, બ્રહ્મા પણ ભરી શક્યા નથી એવું આ પાત્ર છે, પણ કહે તો ખરો કે આ કેવું પાત્ર છે તે ભરાતું નથી ? શેઠ આ પાત્ર માનવીની ખોપરીમાંથી બનેલું છે. એટલે ચુગોના ચુગો ગયા છતાં ક્યારેય પણ ભરાતું નથી. તાંબામાંથી, લોઢામાંથી, માટીમાંથી બનાવેલાં ગમે તેવા પાત્રો મોટાં હોય છતાં ભરાય છે. પણ આ માનવીની ખોપરીમાંથી બનાવેલું પાત્ર ક્યારેય પણ નથી ભરાતું. થપ્પીઓ થપ્પીઓ નાંખ્યા જ કરો ગમે તેટલું સોનું-ચાંદી નાખો છતાં ત્યાં સુધી તમને શાંતિ નહિ મળે. ગમે તેટલી સારી ઈચ્છાઓ હશે છતાં તેમાં તમે સફળ નહિ થાઓ.

માટે ભક્તિ અને સત્તસંગ કરી લો તો આ લોભમાંથી તમારો છૂટકારો થશે અને માનવ જીવન સફળ થશે.

સર્વ કર્તા-હર્તા ભગવાન જ છે.

આપણો જન્મ લીધો એ આપણી ઈચ્છાનું પરિણામ નથી. આપણો જે કુળમાં જન્મ થયો તે પણ આપણી સંમતિનું પરિણામ નથી. જેના થકી આપણો જન્મ થયો તેમાં પણ આપણા હકારનો પ્રતિસાદ નથી. આપણા શરીરનો રંગ તે પણ આપણી પસંદગીનું પરિણામ નથી. આપણું મૃત્યુ પણ હંમેશા આપણી ઈચ્છાની વાત નથી. જન્મ અને મરણ વચ્ચે અનેક આકસ્મિક - અનાકસ્મિક ઘટના-દુર્ઘટના બનતી રહે છે તે દરેકમાં આપણી સંમતિ હોય છે તેવું આપણો કહી નહીં શકીએ. જો આ જ વાત સત્ત્ય હોય તો જીવને ભગવાનના હવાલે કરી, તેની ઈચ્છા પ્રમાણે વર્તવામાં જ શાણપણ રહેલું છે. જો આવતી પરિસ્થિતિને લાચારીથી સ્વીકારીશું તો રાય કે ફરિયાદ રહેશે. પરિણામે વિસંવાદ રહેશે. જો તેને પ્રભુના પ્રસાદ તરીકે સ્વીકારીશું તો સ્વીકૃતિ જ રહેશે. વિકૃતિ નહિ ઉદ્ભબે. ભક્ત હોય તેને અનુભવ થઈ જાય છે કે પરમ આગળ આપણો પામર છીએ. ગમે તેવા પ્રસંગોમાં પણ તેને ભગવાન સામે કોઈ ફરિયાદ રહેતી નથી. તેની હા માં હા ભણી તે નિશ્ચિત

થઈ જાય છે. જેણે જીવન ભગવાનને અર્પણ કર્યું
હોય તેનું મૃત્યુ પણ ભગવાનની જ માલિકીનું થઈ
જાય છે. તેથી મૃત્યુ ટાણે પણ ભગવાન સામે તેને
કચાંથી વાંધો હોય ?.... બીજુ વાત
જરૂર જાવું છે જાણજો રે પ્રભુજીની પાસ...

એક દિવસ આ દુનિયાનો ત્યાગ કરીને પ્રભુ
પાસે જવાનું છે, એ નિશ્ચિત વાત છે. આચુષ્યમાંથી
દિવસ ઘટતા જાય છે. ગયું એ ફરી આવવાનું નથી-
કેટલું ભજન કર્યું. કેટલો લાભનો ધંધો કર્યો અને
કેટલો નકારો સમય બગાડ્યો એ વિચારવાનું છે.
વર્તમાનકાળ સુધરશે તો ભવિષ્ય ચોક્કસ સુધરવાનું
જ છે. આગસ્ટ તજુને જીવનમાં કલ્યાણાના પુષ્પો

ખીલાવો.

“જાણો જગ મોટાઈ જૂઠ છે રે, તેની તજો તાણ,
માથે કલંકને મરશું રે, એ તો છે અકાજ,
નિષ્કુળાનંદ નરસું રે, જોઈ રીતે નહિ રાજ.”

આ જગતની અંદર માણસો રોદણાં કાઢી
રોતા જ હોય છે. રાડ બંધ થતી જ નથી. સાચું સંતત્ય
ન આવ્યું હોય તો સંત પણ રે. વિવેક વિના સહુ
દુઃખિયા છે. વિવેકહીન અને અહંકારી દુઃખી થાય છે.
જીવનમાં વિવેક વિનય જરૂર રાજવો. ધણો ભાગે
અતિ સુખ સંપત્તિમાં કોઈને ભગવાન મળ્યા નથી.
અતિ દુઃખ અને વિપત્તિમાં ભગવાનના દર્શન થયાં
છે.

સત્સંગ સાધારણ

* “પ્રગટ પુરુષોત્તમ” દિવ્ય મહામંત્રનો અંદર
ધૂન/જાપ મહોત્સવ ઉજવાયો

ચાલુ વર્ષ -૨૦૧૨-૧૩ એ ભાદરણાવાસી
અક્ષરાતીત શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન જન્મ સાર્ધ શતાબ્દી
મહોત્સવ ઉજવણી વર્ષ હોય અને આ વર્ષમાં જ શ્રી
પુરુષોત્તમ માસ (અધિક માસ) આવ્યો.

શ્રી પુરુષોત્તમ વિજ્ઞાનામૃત અનુભવ બોલમાં
મહારાજે કહ્યું છે કે - અમારો મહિનો તેરમો આવે છે. ત્યારે
તેને જગત ભગત સૌ પુરુષોત્તમ માસ કહે છે. કોઈ રામ કે
કૃષ્ણનો મહિનો કહેતા નથી. સૌ પુરુષોત્તમ માસ જ કહે
છે.

આવા અવસરે જોગાનુજોગ જ પ્રગટ
પુરુષોત્તમ ભગવાનની વિશેષ પ્રસન્નતા અર્થે વડોદરા
જીલ્લાના છોટા ઉદેપુર વિસ્તારમાં “પાદરવાંટ” મુકામે
ભણુવિધાશાળા શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ મંદિરમાં ભાદરણા-
ભાક્તોલ સંસ્થા દ્વારા તથા છોટા ઉદેપુર વિસ્તાર સમસ્ત
મંડળની ઉપસ્થિતિમાં “પ્રગટ પુરુષોત્તમ” દિવ્ય
મહામંત્રના અંદર ધૂનનો મંગલમય કાર્યક્રમ પુરુષોત્તમ
માસના એક મહિના સુધી એટલે કે સંવત ૨૦૯૮ના
અધિક ભાદરવા સુદ એકમને શનિવાર તા. ૧૮-૦૮-
૨૦૧૨ થી અધિક ભાદરવા વદ -૩૦ (અમાસ) ને
રવિવાર તા. ૧૯-૦૮-૨૦૧૨ સુધી રાત્રી-દિવસ ચોવિસ
કલાક આમ એક મહિના સુધી “જય શ્રી પ્રગટ
પુરુષોત્તમ” દિવ્ય મહામંત્રનો કરોડોની સંખ્યામાં અંદર
ધૂન/જાપનો કાર્યક્રમ અતિ દિવ્ય અને ભવ્ય શોભાયાત્રા
સહિત ભાદરવા વદ અમાસની રત્ને ૧૨ કલાકે સંપન્ન
થયો. ત્યારે મહારાજશ્રી અત્યંત પ્રસન્ન થયાનો
અહેસાસ અસંખ્ય હરિભક્તોને થયો. પૃથ્વી પરની આ
અલોકિક પ્રથમ ઘટના ઘટી એમ કહીએ તો
અતિશયોક્તિ નહીં હોય

અંદર ધૂનની સાથે સાથે...

૧. એક મહિના સુધી સવાર-સાંજ પુરુષોત્તમ મહારાજની
પ્રિય જિયડી ને છાસની રસોઈ જમી નિર્સર્વાઈ
વર્તમાનની દફતા કરી.

૨. દરરોજ વહેલી સવારે પ થી ક વાગ્યા સુધી ગામભાં
પ્રભાત ફેરી ફરતા પણ મંત્ર ધૂન કરી.

૩. છોટા ઉદેપુર વિસ્તાર (સંખેડા, પાવી-જેતપુર,
કવાંટ, છોટા ઉદેપુર-રાઠવિસ્તાર સહિતના તમામ ગામે
ગામના હરિભક્તો કાર્યક્રમ અનુસાર મહિનામાં ત્રણ
દિવસ ચોવીસ કલાક ધૂન કરી હતી.

૪. ભવ્ય શોભાયાત્રા અસંખ્ય હરિભક્તોના સાનિદ્ધયમાં
સિમલફિલ્ડિયા (ચચેર), શ્રી પુરુષોત્તમ નારાયણ મંદિરથી
બપોરે ૨.૦૦ કલાકે નિકળી ગામભાં ફરી સાંજે ૫.૦૦
કલાકે શ્રી પ્રગટ પુરુષોત્તમ મંદિર -પાદરવાંટ મુકામે
આવી.

- છેલ્લે સૌ સંતો હરિભક્તો પ્રગટ પુરુષોત્તમ
ભગવાનની અત્યંત પ્રસન્નતા પામી સાથે સમસ્ત
સત્સંગ મંડળમાં એકીકરણની ભાવના થાય, સત્સંગના
કુસંગ થકી રક્ષા થાય, પૃથ્વી પર સત્સંગમાં સુખ-શાંતિ
પ્રવર્તે અને સત્સંગ એક શુદ્ધ દિશામાં શુદ્ધ સિદ્ધાંત
માર્ગ પ્રગતી થાય, રક્ષા થાય તથા અરસ-પરસ ઈર્ધ્યા,
અવગુણા, અભાવ અને બ્રોહ્મથી દૂર રહેવાય એવા
શ્રીનારાયણમુનિ મહારાજના મુખ્ય ઉદ્દેશ સત્સંગમાં
દફપણે પ્રવર્તે તેવી પ્રાર્થના સાથે અને મહારાજશ્રીની
આજ્ઞા અને પ્રગટ પુરુષોત્તમની એક જ સ્વરૂપ નિષ્ઠાની
ઉપાસના સૌની દફ થાય. તેવી ભગવાનને પ્રાર્થના
સંકલ્પ સાથે શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન જન્મ સાર્ધ શતાબ્દી
મહોત્સવના જય જય કાર સાથે સમાપ્તિ થઈ.

ફોટો (૧) થી (૯) : શ્રી અધિક પુરુષોત્તમ માસ પૂર્ણિમાને શ્રી પાદરવાંટ ધારમાં આચોળત શોભાયાત્રા - તા.૧૬-૦૯-૨૦૧૨

ફોટો (૧૦) થી (૨૦) : શ્રી અધિક પુરુષોત્તમ માસ પૂર્ણિમાને શ્રી ભાઈરણ ધારમાં વિચરણ કરતી “અક્ષિત રથયાત્રા” તા.૧૭-૦૯-૨૦૧૨

ફોટો - (૧) થી (૪) : ભાડરણ ધામમાં શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાનની સંવત્તસરી નિમિતે થયેલ સમૈયામાં ઉભયમૂર્તિઓના શાણગાર દર્શન તા. ૨૬/૩૦-૦૮-૨૦૧૨. ફોટો-(૫) થી(૮) : બાકરોલ ધામમાં આચોળત જન્માષ્ટમી ઉત્સવ તા. ૧૦-૦૮-૨૦૧૨.

ચાતો ભાડરણ ધામ...
શ્રી પ્રગાત પુરુષોત્તમ (સ્વામિનારાચણ સંપ્રદાય) ભાડરણ સંસ્થા
દ.સ. ૧૮૬૩

પદારો ભાડરણ ધામ...
દ.સ. ૨૦૧૩

શ્રી પુરુષોત્તમ ભગવાન જન્મ સાર્ધ શતાબ્દી મહોત્સવ

-:: પ્રારંભ ::-

સંપત ૨૦૧૬ માગશર વદ અમાસ
તા. ૧૧-૧-૨૦૧૩, શુક્રવાર

-:: પૂર્ણાહૃતિ ::-

સંપત ૨૦૧૬ પોષ સુદ પ્રતિપદા
તા. ૧૨-૧-૨૦૧૩, શનિવાર

પુરુષોત્તમ ચઙ્ગા, અખંડ ધૂન, કીર્તન-આરાધના-રાસ, કથા-સત્સંગ, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ,
અન્નકૂટોત્સવ, ભવ્ય શોભાચાત્રા, સાહિત્ય પ્રકાશન તથા અનેકવિધ ધાર્મિક કાર્યક્રમો...
સ્થળ :- શ્રી પુરુષોત્તમ નારાચણ મંદિર પાસે, લખ્નીકૂરી, મુ.-પો. બાડરણ, તા. બોરસદ, જ.આણંદ (ગુજરાત રાજ્ય)
પિલ : ૩૮૮ ૫૩૦, ફોન : ૦૨૬૯૨ - ૨૮૮૩૧૩, મોબાઇલ : ૯૭૨૬૫ ૮૫૦૩૮, ૯૪૨૭૦ ૯૩૨૭૧
email : purushottamnarayananbhadaran@yahoo.co.in

આચોળક : શ્રી પુરુષોત્તમ નારાચણ સ્થાક મંદિર ટ્રસ્ટ - શ્રી પુરુષોત્તમ નારાચણ સત્સંગ મહોત્સવ સમિતિ - ભાડરણ, બાકરોલ સંસ્થાન

Printed Matter

BOOK - POST

To,

If undelivered please return to :

From :

Shri Dahyabhai Maharaj Trust
Shri Pragat Purushottam Mandir
Shri Purushottam Nivas (Tower),
At & Post : BAKROL,
Ta. & Dist. Anand - 388 315,
Gujarat, India.
Mobile : 91 - 94270 63271

Printers : Perfect Graphics, Juna Rasta, Anand. Ph. (02692) 251937